

Health~Holland
SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Jaarrapportage TKI-LSH 2024

Health-Holland | Topsector Life Sciences & Health
Wilhelmina van Pruisenweg 104, 2595 AN, Den Haag | Nederland
+31 (0)70 205 1400 | www.health-holland.com

Inhoudsopgave

	<u>Pagina</u>
<u>Bestuursverslag</u>	
I. Introductie	3
II. Organisatie	5
III. Doelstellingen van de Topsector LSH	6
IV. Governance Topsector LSH	23
V. Valorisatie en kennisdeling	24
VI. Internationalisering	33
VII. Communicatie	40
VIII. Human Capital Agenda LSH	46
IX. Financieel overzicht	49
X. Risico's en risicomanagement	50
XI. Vooruitblik 2025	52
 <u>Jaarrekening</u>	
A. Balans	54
B. Staat van baten en lasten	55
C. Kasstroomoverzicht	57
D. Algemene toelichting	58
E. Toelichting op de balans	62
F. Toelichting op de staat van baten en lasten	72
 <u>Controleverklaring van de onafhankelijke accountant</u>	80
 <u>Bijlage</u>	
Totaaloverzicht TKI-toeslag en PPS-toeslag projecten	

I. Introductie

Terugblik

Het jaar 2024 ligt inmiddels achter ons en in deze jaarrapportage gaan wij specifiek in op hetgeen in 2024 is gerealiseerd met de aan Health-Holland toegekende PPS toeslag. De PPS-toeslagregeling heet inmiddels PPS Innovatie subsidieregeling en de invoering/implementatie hiervan is eind 2024 een feit.

Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid

In 2024 is de nieuwe Kennis-en Innovatieagenda (KIA 2024- 2027) voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg van start gegaan, waarbij de adoptie van de maatschappelijke thema's van het Missiegedreven Innovatiebeleid (MIB) door de vakdepartementen, in ons geval VWS, verder wordt vormgegeven.

Maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg

Met ook in 2024 een groeiende coalitie van publieke en private partners werd samengewerkt aan het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg (MT G&Z). Aan de door VWS geformuleerde missies is een vijfde specifieke missie toegevoegd "In 2035 is de bevolking beter beschermd tegen maatschappelijk ontwrichtende gezondheidsdreigingen". De missies zijn ambitieus en ook anno 2024 nog steeds leidend voor het Missiegedreven Innovatiebeleid (MIB) en sluiten aan bij de beleidsdoelen uit de akkoorden en programma's van VWS. Vanaf 2025 zal de rol van het ministerie van VWS in het MIB steeds prominenter worden.

Nationaal Groeifonds

De indiening voor ronde IV en V van het NGF zijn tot nader order opgeschort. Met de uitfasering van het Nationaal Groeifonds (NGF) komt belangrijke financiering voor het stimuleren van economische groei en innovatie te vervallen. Om de innovatiekracht van Nederland te stimuleren én behouden, inclusief de kansrijke nationale projecten die in voorbereiding waren voor ronde 4, hebben topsectoren en TKI's het bidbook Investeren in de innovatiekracht en het verdienvermogen van Nederland aangeboden aan minister Beljaarts van Economische Zaken. Het bidbook moet gezien worden als de start van een verdere dialoog om samen te kijken naar een alternatief voor deze innovatieplannen en de benodigde inspanningen om deze te realiseren.

Afb. 1 | Minister Dirk Beljaarts (EZ) en Carmen van Vilsteren (Boegbeeld Topsector LSH) bij de overhandiging van het bidbook

De reeds lopende LSH-proposities uit voorgaande rondes zoals o.a. de RegMed Pilotfactory Biotech Booster, Oncode-PACT, PharmaNL, HealthRI etc. zullen door het Topteam nauwlettend gevolgd en waar nodig ondersteund worden.

Economische kansen en verdienvermogen

Binnen de LSH sector wordt meer en meer aandacht besteed aan het stimuleren van de economische kansen en verdienvermogen voor Nederland.

Het betrekken van het innovatieve mkb gaat ook in 2024 volop door met op het mkb gerichte subsidiemogelijkheden. Budgetten zijn opgehoogd en subsidievoorwaarden aangepast ten dienste van het bedrijfsleven om zodoende meer resultaten te boeken op het gebied van valorisatie en marktcreatie. In 2024 kende de MKB call een budget van ruim 7 miljoen, waarvan bijna 65% bij het MKB terecht kwam. Deze groei wordt ook in 2025 doorgezet en vindt inmiddels navolging bij collega Topsectoren. De verwachting is dat in 2025, uiterlijk 2026 ruim 30% van ons PPS budget richting het innovatieve MKB gaat.

II. Organisatie

2024 is een geheel nieuwe aanpak inzake de inzet van PPS middelen geïmplementeerd. De komende jaren zullen wij in samenspraak met het bestuur en het Topteam nauwlettend de wijzigingen evalueren en bijsturen daar waar nodig. Het team is in 2024 qua bezetting van het TKI-bureau ongeveer gelijk gebleven.

Het Health-Holland team is aanwezig op vele (inter)nationale events en vertegenwoordigt daar de Nederlandse LSH-sector, zoals in 2024 tijdens de vele nationale events, maar ook de BIO-Europe (Spring), de BIO International Convention in de US en de MEDICA in Düsseldorf.

Het PPS-team binnen Health-Holland houdt zich bezig met de coördinatie en inzet/besteding van de PPS-middelen die gegenereerd zijn. Hiertoe worden door het jaar heen vele activiteiten ontplooid. Eind 2024 is van de tot en met 2023 door RVO aan LSH beschikte PPS-programmatoeslag van ongeveer €567 mln. bijna 92% toegekend aan publiek-private samenwerkingsprojecten.

Inmiddels worden vanuit het bureau en onze partners rond de 1200 innovatieve projecten (R&D waarde ± ruim anderhalf miljard euro) inhoudelijk (regeling technisch) gefaciliteerd en wordt tevens het gehele administratieve proces, de beoordeling en monitoring van deze mede door de Topsector LSH gefinancierde projecten uitgevoerd. Naast PPS-ondersteuning, programmamanagement, Human Capital coördinatie, internationalisering en valorisatie en marktcreatie en strategieontwikkeling en -implementatie, draagt het bureau zorg voor alle operationele zaken zoals financiën, HRM, IT, communicatie en het onderhouden van contacten met uiteenlopende stakeholders.

Afb. 2 | Uitvoerend bureau Topsector Life Sciences & Health (Health-Holland)

In 2024 heeft het bureau een zestal nieuwe collega's mogen verwelkomen, voornamelijk ter vervanging en invulling van bestaande vacatures. Per ultimo 2024 telt het bureau 31 medewerkers (29.0 fte vast – 2.0 fte inhuur).

III. Doelstellingen van Topsector LSH

Op hoofdlijnen zijn de doelstellingen uit de periode 2014 – 2019 ook in 2024 nog steeds actueel.

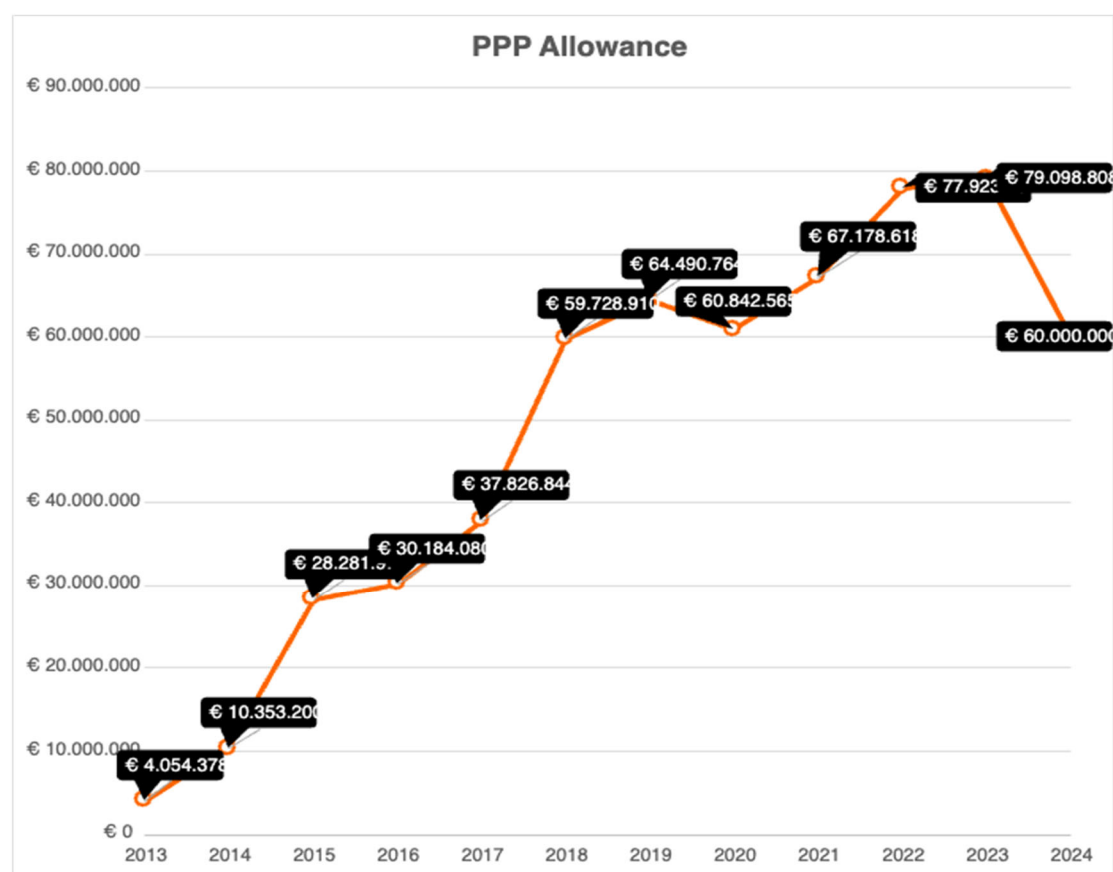
- Het **stimuleren** van publieke en private partijen om samen te werken, waarbij de private investeringen nadrukkelijk worden aangemoedigd.
- Het **faciliteren** van PPS-en bij de totstandkoming, de wijze van samenwerken en bij de uitvoering van hun activiteiten.
- Het **integreren** van sector brede en cross-sector '*enabling activities*'.

Bij alle uitgevoerde activiteiten blijven de economische kansen die het (Missiegedreven) Topsectoren- Innovatiebeleid moet genereren ook voor Topsector LSH de hoofdfocus. Door de afschaffing van de Grondslag methodiek is het niet meer mogelijk de ontwikkeling van de investeringen door het grote bedrijfsleven in de LSH-kennisinfrastructuur te volgen.

Uitvoering PPS-regeling

Inzet PPS-toeslag

In 2024 was er voor Health-Holland circa €60.000.000 aan PPS-toeslag beschikbaar om in te zetten in publiek-private samenwerkingsprojecten, Innovatieactiviteiten en Programma Ondersteunende Activiteiten. Health-Holland heeft als gevolg van de nieuwe PPSi regeling ongeveer een kwart van haar budget moeten afstaan.

Afb. 3 | Ontwikkeling van PPS-toeslag van Topsector LSH over de jaren 2013-2024

Overgangsjaar 2024 – PPS-Innovatieregeling

Vanaf 1 januari 2024 is de nieuwe PPS-Innovatieregeling in werking getreden. Het jaar 2024 fungeerde hierbij als een overgangsjaar, waarbij tegelijkertijd de laatste toekenning van oude PPS-toeslag, en de eerste toekenning nieuwe PPS-subsidie ingezet werd op innovatieve PPS-projecten.

Voor de inzet van de PPS-toeslag onder de oude regeling is gebruik gemaakt van de al bestaande werkwijzen. Zie hiervoor de sectie *“Inzet PPS-toeslag – programmajaar 2023”*.

Voor de nieuwe PPS-regeling heeft Health-Holland naast nieuwe stimulerende (financierings-) voorwaarden specifieke doelstellingen opgesteld en werd de PPS-subsidie volledig ingezet volgens de volgende drie principes: gelijkwaardige samenwerking tussen de publieke en private partners, (economische) impact genererend en vraaggestuurd vanuit het bedrijfsleven en de maatschappij. Zie sectie *“Inzet PPS-I subsidie – programmajaar 2024”* voor deze nieuwe werkwijze.

Inzet PPS-toeslag – programmajaar 2023

In 2024 konden partijen voor het laatst aanspraak maken op de gereserveerde PPS-toeslag uit programmajaar 2023. Deze PPS-toeslag werd voor hen gereserveerd op basis van de door hen aangeleverde informatie binnen de zogeheten grondslagprocedure. Indien een partij aanspraak wilde maken op de voor haar gereserveerde PPS-toeslag, diende zij via de Match Call procedure¹ één of meerdere aanvragen voor de gereserveerde PPS-toeslag in te dienen. De laatste deadline voor nieuwe aanvragen binnen de Match Call procedure was maart 2024. Partijen met een positief advies tot herindiening konden deze in oktober 2024 herindienen.

Iedere Match Call aanvraag is door meerdere deskundige en onafhankelijke evaluatiecommissieleden beoordeeld. In meerdere gevallen werden zij daarbij ondersteund door specifiek aangezochte (inter)nationale expertreferenten. De beoordeling richtte zich op wetenschappelijke kwaliteit, haalbaarheid, relevantie en economisch potentieel. Aanvullend hebben medewerkers van het PPS-team getoetst of de aanvragen passend zijn binnen de kaders van de PPS-toeslagregeling. Tijdens de commissievergaderingen hebben de evaluatiecommissieleden per aanvraag een honorerings- of afwijzingsadvies gegeven aan het bestuur. Het bestuur heeft in alle gevallen het honoreringsadvies van de evaluatiecommissie opgevolgd en de PPS-toeslag officieel toegekend. De aanvragers zijn binnen tien weken na de deadline per brief hiervan op de hoogte gesteld. Al met al is de gemiddelde doorlooptijd van indiening tot honoreringsbesluit en start van een project respectievelijk drie en vijf maanden. Bij de Match Call deadline van maart 2024 zijn vijftien aanvragen ingediend en acht aanvragen gehonoreerd. Vier aanvragen hebben een positief advies tot herindiening gekregen. Alle herindieningen zijn gedaan voor de deadline van oktober 2024. Hiervan zijn 3 herindieningen gehonoreerd. Dit komt overeen met een slagingspercentage van respectievelijk 53% en 75%².

¹ www.health-holland.com/calls/tki-match

² Omdat de PPS-toeslagregeling steeds bekender wordt, zijn steeds meer organisaties genoodzaakt om een interne beoordelingsronde te houden alvorens de aanvragen worden ingediend via de Match Call procedure. Hierdoor ziet Health-Holland dat de toch al hoge kwaliteit van de aanvragen nog weer verder verhoogd wordt en het slagingspercentage relatief hoog is.

Samenstelling evaluatiecommissie

In 2024 bestond de evaluatiecommissie uit tien externe leden en vier interne medewerkers van Health-Holland (zie tabel 1).

Naam	Affiliatie
<i>Externe commissieleden</i>	
Dr. Colja Laane (voorzitter)	Gepensioneerd
Dr. Mark Mizee	Innovation Exchange Amsterdam (IXA)
Dr. Jildau Bouwman	TNO
Prof. dr. Hester den Ruijter	UMCU
Dr. Michel de Baar	MSD, Madam Therapeutics
Prof. dr. Jolanda de Vries	Radboudumc
Stéfan Ellenbroek, MSc	Stichting Leiden Bio Science Park
Ir. Pieter Jeekel	Nederlandse AI Coalitie
Dr. Meike de Wit	NKI-AvL
Dr. Stefan Braam	Ncardia
<i>Interne commissieleden</i>	
Annebel Hendrix, MSc (secretaris)	Health-Holland
Anneli Kemper, MSc	Health-Holland
Lisa Büller, MSc	Health-Holland
Daan Dolging, MSc	Health-Holland

Tabel 1 | Leden evaluatiecommissie

Evaluatiecommissie wijzigingen

Per 2024 zijn Dr. Meike de Wit en Dr. Stefan Braam vast toegetreden tot de evaluatiecommissie. Voor de Pilot Call deadline van oktober 2024, zijn de volgende personen eenmalig toegetreden tot de evaluatiecommissie: Prof. Dr. Eco de Geus, Dr. Julie Nonnekens, Dr. Sigi Neerken, Wendy Maas (MSc), Prof. Dr. Richard van Wezel, Prof. Dr. G. Pasterkamp. In april 2024 is Prof. Dr. Hester den Ruijter afgetreden. Tevens zijn in december 2024 Prof. Dr. Jolanda de Vries en Ir. Pieter Jeekel afgetreden.

Externe referenten

In totaal zijn in 2024 zes externe (inter)nationale referenten gevraagd om acht aanvragen mede te beoordelen. Het gaat hierbij onder andere om grote, strategische projecten, zogeheten publiek-private partnerschappen (PPP's; zie pagina 17). De beoordelingen van deze referenten zijn evenredig meegenomen en gewogen in het advies van de commissie dat aan het TKI-bestuur is voorgelegd.

Inzet PPS-I subsidie - programmajaar 2024

Health-Holland had in programmajaar 2024 circa €60 miljoen PPS-subsidie beschikbaar om toe te kennen aan PPS-projecten. Voor het toekennen van deze PPS-subsidie werd gebruik gemaakt van verschillende routes en subsidieoproepen. Van het totale bedrag is €30 miljoen PPS-subsidie ingezet samen met de grondslagpartners via de Pilot Call. Binnen de Pilot Call kregen partijen met ervaring met het inzetten van PPS-toeslag de mogelijkheid om onder de PPS-I regeling ervaring op te doen met de nieuwe voorwaarden en kaders.

Deze nieuwe voorwaarden en kaders omvatten onder andere nieuwe financieringsvoorwaarden. Deze zijn opgesteld om meer toegepast onderzoek te stimuleren en daarmee de PPS-subsidie meer impactgericht in te zetten.

Om het voor de aanvragers aantrekkelijker te maken om meer projecten met toegepast onderzoek op te zetten, heeft Health-Holland het in de nieuwe financieringsvoorwaarden het maximale subsidiepercentage voor fundamenteel en industrieel onderzoek per partner gelijkgetrokken. In onderstaande tabel staan de nieuwe financieringspercentages weergegeven. Ook wordt er middels deze financieringsvoorwaarden gestimuleerd dat het Nederlands MKB betere toegang krijgt tot de PPS-gelden, wat mogelijk is en zal zijn voor alle Health-Holland PPS-subsidie oproepen. Ter ondersteuning van gelijkwaardige samenwerking zijn de maximaal toegestane percentages PPS-subsidie voor onderzoeksorganisaties en het Nederlands MKB dichterbij elkaar toegebracht.

Max % PPS-subsidie op basis van subsidiabele kosten partner	Fundamenteel en industrieel onderzoek	Experimentele ontwikkeling
Onderzoeksorganisaties	70%	60%
Nederlands MKB	60%	40%
Grote bedrijven, buitenlands MKB, Nederlandse en buitenlandse overige partijen	0%	0%

Tabel 2 | Maximaal percentage PPS-subsidie per organisatie per type onderzoek

Daarnaast zijn ook de minimaal benodigde bijdragen per type organisatie in een PPS-project gewijzigd. In onderstaande tabel zijn deze nieuwe percentages weergegeven:

Minimale bijdrage op basis van totale projectkosten	Fundamenteel en industrieel onderzoek	Experimentele ontwikkeling
Onderzoeksorganisatie(s)	min. 10%	min. 10%
Onderneming(en) met en zonder winstoogmerk	min. 15%	min. 30%

Tabel 3 | Minimale bijdrage per organisatie per type onderzoek

Deze nieuwe financiële voorwaarden golden in 2024 voor alle projecten waaraan Health-Holland PPS-subsidie heeft toegekend.

De overige €30 miljoen aan PPS-subsidie is ingezet via verschillende individuele thematische calls en andere routes, die hieronder worden toegelicht. Onderstaande tabel geeft een overzicht met de beschikbare PPS-middelen per call of route. In de derde kolom is aangegeven of een bedrijf of onderzoeksorganisatie (OO) als hoofdaanvrager kon optreden.

Call	Budget	Hoofdaanvragers (altijd Nederlands)
Pilot Call - Route 1 - Route 2	Route 1: €7.5 mln. Route 2: €22.5 mln.	Route 1: Bedrijf of OO Route 2: Afhankelijk van de interne routes
HHINT Kickstarter	€ 600 k.	Bedrijf of OO
Kwaliteit van Leven bij Dementie	€ 3 mln.	Bedrijf of OO
Veelbelovende Therapieën voor Dementie	€ 2 mln.	MKB
Cybersecurity voor Nederland (CS4NL)	€ 1 mln.	Bedrijf of OO
EUREKA call – Cell and Gene Therapy	€ 2 mln.	Bedrijf of OO
Cross-over – KIA Landbouw, Water Voedsel en KIA Gezondheid & Zorg	€ 1.5 mln.	Bedrijf of OO
De Samenwerkende Gezondheidsfondsen - Humane Meetmodellen - BRAINS	HMM: €4.4 mln. BRAINS: €1.6 mln.	HMM: OO BRAINS: OO
MKB Call	€ 10 mln.	MKB
Strategische PPP's	€ 2.5 mln.	Bedrijf of OO

Tabel 4 | Overzicht inzet PPS-middelen per call of route

Pilot Call – Route 1

De Pilot Call bestaat uit twee routes. Route 1 is voor de partijen die normaliter projecten bij de Health-Holland Match Call indienden. In oktober 2024 kregen de uitgenodigde partijen de gelegenheid om een aanvraag in te dienen binnen de Pilot Call. Binnen deze call zijn de financiële voorwaarden van de nieuwe PPS-I subsidieregeling getest. Voor de Pilot Call was een budget van €8 miljoen beschikbaar. Net als binnen de Match Call procedure is iedere aanvraag door meerdere deskundige en onafhankelijke evaluatiecommissieleden beoordeeld op wetenschappelijke kwaliteit, haalbaarheid, relevantie en economisch potentieel. Deze beoordelingen resulteerde in een score en bijbehorend advies. Daarnaast zijn de aanvragen door medewerkers van het PPS-team getoetst op hun passendheid binnen de kaders van de PPS-I subsidieregeling. De toegekende scores en adviezen van de evaluatiecommissie zijn samengevoegd in een ranking. Tijdens de commissievergadering hebben de evaluatiecommissieleden per aanvraag een advies voor honorering- of afwijzing gegeven aan het bestuur. Dit advies kwam tot stand op basis van de individuele bespreking van de projecten, met inachtneming van de ranking en het beschikbare budget voor de Pilot Call. Het bestuur heeft in alle gevallen het advies opgevolgd van de evaluatiecommissie. De aanvragers zijn binnen 10 weken na de sluitingsdatum van de call schriftelijk op de hoogte gesteld van de uitkomst. In totaal zijn 29 aanvragen ingediend, waarvan 18 aanvragen zijn gehonoreerd, met een totale subsidietoekenning van €7,1 miljoen. Dit komt overeen met een slagingspercentage van 62%.

Pilot Call – Route 2 Toekenning van PPS-I subsidie

Een totaal van €23,2 miljoen aan PPS-subsidie is binnen de Pilot Call (Route 2) beschikbaar gesteld voor partijen die in de afgelopen jaren via een toekenning PPS-toeslag van Health-Holland in eigen beheer hebben ingezet. De PPS-subsidie is beschikbaar gesteld aan de volgende onderzoeksinstituten: UMCG, Amsterdam UMC (locatie AMC en VUmc), Erasmus MC, LUMC, UMCU, MUMC+/Universiteit Maastricht, Radboudumc, TNO, ACTA en het NKI en aan de volgende gezondheidsfondsen: KWF, Hartstichting, Nierstichting, ReumaNederland en het Longfonds. Deze partijen ontvingen van Health-Holland een toekenning omdat zij in het verleden hebben bewezen kwalitatief goede projecten aan te leveren welke passend waren binnen de PPS-toeslagregeling en de Kennis- en Innovatieagenda Gezondheid & Zorg.

Deze partijen hebben via de Pilot Call – Route 2 de kans gekregen om de nieuwe voorwaarden en kaders van de PPS-I regeling in eigen beheer te testen.

De voordelen van het ontvangen van een toekenning ten opzichte van een reservering zijn:

- Partijen kunnen zelf bepalen op welke wijze en aan welke projecten de PPS-subsidie wordt toegekend;
- Partijen kunnen zelf de eigen deadlines bepalen;

Kortom, bij een toekenning van PPS-toeslag is de regie in handen van de partijen zelf zolang deze zich conformeren aan de geldende wet- en regelgeving en aanvullende voorwaarden vanuit Health-Holland. Elk jaar dienen deze partijen akkoord te krijgen op de globale plannen en hun werkwijze van het bestuur van Health-Holland.

De meeste partijen die een toekenning hebben gekregen, hebben in 2024 een interne call georganiseerd waarbij gebruik is gemaakt van de formulieren die Health-Holland via de website beschikbaar heeft gesteld. Sinds 2021 kiezen steeds meer partijen ervoor om een deel van hun PPS-toeslag beschikbaar te stellen voor strategische PPP's (zie pagina 17). In 2024 namen Lisa Büller en Anneli Kemper de begeleiding van de toekenningspartijen voor hun rekening.

HHINT Kickstarter

Health-Holland wil internationale, publiek-private samenwerking stimuleren. Voor samenwerking op het gebied van R&D in Europees verband zijn financieringsinstrumenten beschikbaar. Voor samenwerking op het gebied van R&D buiten Europa zijn de mogelijkheden beperkter. Om de eerste stappen tot wereldwijde R&D-samenwerking met partijen te vergemakkelijken, heeft Health-Holland het programma 'Health-Holland Internationale (HHINT) Kickstarter voor publiek-private samenwerking' opgezet. Met dit programma worden ondernemingen en erkende kennisinstellingen uitgenodigd om PPS-subsidie aan te vragen om een vliegende start te kunnen maken op het gebied van R&D en daarmee een langdurige internationale publiek-private samenwerking te creëren. De PPS-subsidie dient als een eerste aanjager op het gebied van internationale R&D samenwerking tussen de partijen. De projecten mogen een maximale duur van 18 maanden hebben en er kan maximaal €120.000 aan PPS-subsidie per aanvraag worden toegekend.

In 2024 zijn 13 aanvragen ingediend binnen het HHINT Kickstarter-programma. Vanwege de grote interesse is in dat jaar extra financiering vrijgemaakt, waardoor 8 aanvragen konden worden gehonoreerd. Bij 4 van deze 8 projecten is een Nederlands MKB de hoofdaanvrager en daarmee de coördinator van het project. Het HHINT Kickstarter-programma zal in 2025 wederom worden opengesteld en zal dat jaar direct worden gekoppeld aan de Internationale Strategie 2024-2027.

Kwaliteit van Leven bij Dementie

In afstemming met het Onderzoeksprogramma Dementie van ZonMw hebben Health-Holland en Alzheimer Nederland de handen ineengeslagen om binnen dit programma een extra consortium te financieren dat zich richt op de kwaliteit van leven bij mensen met dementie. Vanuit een zogeheten sandpit procedure, georganiseerd door ZonMw, is het SPREAD+ consortium naar voren gekomen als een passend consortium op dit thema. Het SPREAD+ consortium heeft als doel om de kwaliteit van leven van grote groepen mensen met dementie en hun naasten duurzaam en langjarig te verbeteren. Hiervoor krijgt het consortium de kans om vraaggestuurde sociale en technologische innovaties te ontwikkelen die tijdens het dementieproces vroegtijdig, effectief en duurzaam ingezet kunnen worden voor een brede doelgroep. Om het consortium hierbij te ondersteunen heeft Alzheimer Nederland €3 miljoen beschikbaar gesteld voor het basisconsortium.

Aanvullend heeft het SPREAD+ consortium vanaf 2023 de kans gekregen om verspreid over drie indieningsmomenten maximaal vijf PPS-toeslag aanvragen in te dienen bij Health-Holland. Ook hier is een budget van totaal €3 miljoen beschikbaar gesteld.

In 2024 heeft het SPREAD+ consortium twee PPS-aanvragen ingediend, welke beiden zijn gehonoreerd. Het eerste project, genaamd DREAM, is gericht op digitale hulpmiddelen ter ondersteuning van slaap van mensen met dementie. Het tweede project, genaamd MINDD, richt zich op ondersteunende technologieën voor mensen met dementie en het meten van interacties van mensen met dementie. De derde, en tevens laatste, indieningsmogelijkheid voor het consortium is in februari 2025. Naar verwachting zullen hier nog twee PPS-aanvragen ingediend worden.

Veelbelovende Innovatieve therapieën voor dementie

Ook in afstemming met het Onderzoeksprogramma Dementie van ZonMw heeft Health-Holland deelgenomen in het vormgeven van de subsidieoproep voor Werkpakket 4 van het ODP: Veelbelovende Innovatieve Therapieën voor dementie. Zo heeft Health-Holland samen met ZonMw, Alzheimer Nederland, de Hersenstichting en private investeerders gewerkt aan een gezamenlijke subsidieoproep om de ontwikkeling van innovatieve therapieën voor dementie in Nederland te stimuleren. Deze gezamenlijke subsidieoproep is begin 2024 gepubliceerd. Een belangrijk aandachtspunt binnen deze samenwerking is de aansluiting op elkaars (subsidie-)middelen en de doorgeleiding van succesvolle projecten en initiatieven.

Binnen deze subsidieoproep heeft Health-Holland €2 miljoen PPS-subsidie beschikbaar gesteld. In totaal werden er drie aanvragen ingediend op de Health-Holland route, waarbij de hoofdaanvrager van het consortium een Nederlands MKB diende te zijn. De inhoudelijke beoordeling van de aanvragen is uitgevoerd door de commissie van ZonMw. Health-Holland heeft aanvullend getoetst of de aanvragen pasten binnen de kaders van de PPS-I subsidieregeling. Uiteindelijk zijn twee van de drie projecten binnen deze call voorwaardelijk gehonoreerd.

Cybersecurity voor Nederland (CS4NL)

In 2022 is Cybersecurity voor Nederland (CS4NL) geïnitieerd. CS4NL bundelt de cybersecurity innovatiekracht van alle topsectoren in Nederland. CS4NL pakt vraaggestuurde cyberthema's op, die horen bij de grote maatschappelijke transities waar Nederland voor staat. Zoals de energietransitie, vernieuwingen in mobiliteit en het veilig verplaatsen van medische zorg naar de leefomgeving. De CS4NL thema's zijn relevant voor de cybersecurity-opgaven van twee of meer topsectoren. Ook zijn voor elk van de thema's verdiepende praktische probleemstellingen gedefinieerd ([use cases](#)). Deze vormen het vertrekpunt voor calls voor gerichte innovatietrajecten vanuit de topsectoren. Begin 2024 is CS4NL geïntegreerd in de nieuwe Actieagenda Cybersecurity Technologies, onderdeel van de KIA Digitalisering. Deze agenda wordt gecoördineerd door Topsector ICT en Dcypher, in samenwerking met relevante publieke en private partners.

In 2024 heeft Health-Holland deelgenomen aan een CS4NL call gericht op het thema cyberweerbaarheid voor kritische ketens en systemen. Deze call is georganiseerd in samenwerking met Topsector ICT, Energie en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Omdat er geen LSH-relevante voorstellen zijn ingediend, heeft Health-Holland zich als financier uit deze call teruggetrokken. Desalniettemin is Health-Holland voornemens om de samenwerking met Topsector ICT onder de KIA Digitalisering voort te zetten. In 2025 staat onder meer een nieuwe call gepland rond het thema veilige sensoren. Bij de voorbereiding van deze call wordt actief gekeken hoe het thema en de opzet beter kunnen aansluiten op de behoeften en prioriteiten binnen het LSH-veld.

EUREKA call – Cell and Gene Therapy

In 2024 is een samenwerking met de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het Zwitserse Innovatie Agentschap Innosuisse opgezet in het kader van een EUREKA-programma. Dit programma richtte zich op het promoten van bilaterale publiek private samenwerkingen tussen Nederland en Zwitserland op het gebied van cel- en gentherapie. De nadruk lag hierbij op het ontwikkelen van duurzame, betaalbare en klinisch effectieve therapieën.

Het programma hanteerde een tweestapsprocedure, bestaande uit een vooraanvraag en een volledige aanvraag. Enkel consortia die een positief advies ontvingen op hun vooraanvraag, mochten een volledige aanvraag indienen. In totaal zijn zes vooraanvragen ingediend. Deze zijn beoordeeld door Nederlandse en Zwitserse experts binnen het veld. Vijf consortia hebben de mogelijkheid gekregen om een volledige aanvraag in te dienen, en deze ook ingediend. Geen van de aanvragen is uiteindelijk gehonoreerd, voornamelijk vanwege een gebrek aan aantoonbare toegevoegde waarde van de internationale samenwerking. Hierdoor ontstond een mismatch in de verwachte impact van de projecten in beide landen.

Ondanks dit resultaat heeft het programma veel dynamiek gegenereerd binnen het veld. Om die reden wordt momenteel onderzocht hoe er een vervolg aan het programma kan worden gegeven, wederom in samenwerking met Innosuisse en RVO. Daarbij zal meer aandacht uitgaan naar een langer voortraject, zodat toekomstige aanvragen beter aansluiten op de ambities en impactverwachtingen in zowel Nederland als Zwitserland.

Cross-over - KIA Landbouw, Water, Voedsel en KIA Gezondheid & Zorg

Health-Holland kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van de doelstellingen zoals geformuleerd in de KIA Landbouw, Water en Voedsel en vice versa, voornamelijk op het terrein van gezondheid en preventie. Het doel van deze cross-over is het stimuleren van samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en organisaties verbonden aan de Topsectoren A&F, T&U en LSH.

PPS-projectideeën voor de cross-over konden ingediend worden op de doelstellingen geformuleerd in de KIA LWV MMIP D2:

- Consumentengedrag voor gezonde en duurzame keuzes
- Rol en effectiviteit van voedsel en voedingsmaatregelen in preventie en curatie van (chronische) ziektes
- Ontwikkelen van 'voeding op maat'
- De Groene Agenda

De call had een brede openstelling, met specifieke aandacht voor de lage SEP doelgroep. Inclusie, co-design en/of co-creatie als methodologie werd in de projectaanvragen aangemoedigd, bij voorkeur binnen een ketenbrede aanpak.

Er zijn 16 PPS-ideeën ingediend waarbij sprake was van een mogelijke cross-over met Health-Holland. Drie daarvan zijn – na overleg tussen de betrokken topsectoren – niet als cross-over potentieel beoordeeld. Project ideeën die buiten MMIP D2 vielen, scoorden onvoldoende in de beoordeling door de commissie.

Uiteindelijk zijn zes projecten gelabeld als cross-over project, waarvan er drie door Health-Holland worden gefinancierd met een totaal van €1.2 miljoen PPS-toeslag. In 2025 wordt deze samenwerking voortgezet; het bestuur van Health-Holland heeft hiervoor een reservering van €1.5 miljoen afgegeven.

Nationaal Plan Hoofdzaken

In 2024 leverde Health-Holland opnieuw een actieve bijdrage aan het Nationaal Plan Hoofdzaken (NPH), een meerjarige samenwerking gericht op het verbeteren van hersen- en psychische gezondheid. Gezamenlijk met partners als ZonMw, NWO, MIND en de Hersenstichting werken we aan de ambitie om mensen met een hersen- en/of psychiatrische aandoening in 2040 vijf jaar langer in goede gezondheid te laten leven en de sociaal-economische gezondheidsverschillen met 30% te verkleinen.

Vanuit het PPS-team is dit jaar samen met Regieorgaan SIA gewerkt aan de ontwikkeling van een thematische SPRONG-regeling, gericht op praktijkgericht en innovatief onderzoek binnen hogescholen dat aansluit bij de doelstellingen van NPH. Hiermee wordt de verbinding gelegd tussen langlopende publiek-private samenwerking en de maatschappelijke opgaven op het gebied van hersen- en psychische gezondheid. Indien de SPRONG-regeling succesvol wordt benut, zal Health-Holland in 2026 PPS-subsidie beschikbaar stellen voor innovatieve PPS-projecten voor deze SPRONG-groep.

Health-Holland is daarnaast betrokken bij de bredere NPH-agenda, die langs drie inhoudelijke lijnen wordt uitgewerkt: (1) oplossingen voor patiënten versneld realiseren, (2) kennis over aandoeningen combineren en (3) kennis en data beter benutten. Het PPS-team draagt bij door verbinding te leggen met bestaande PPS-instrumenten en door actief te participeren in de community van partnerorganisaties die het NPH-programma dragen.

De Samenwerkende Gezondheidsfondsen

De PPS-toeslagregeling is een substantiële stimulans geweest voor gezondheidsfondsen om middelen te bundelen en gefocust samenwerkingen aan te gaan ten behoeve van publiek-privaat ziekte/aandoening overstijgend onderzoek en innovatie. Zodoende draagt het ook bij aan de collectieve doelstellingen vanuit de SGF zoals 'De gezonde generatie 2040' dat opgenomen is in het Coalitie-/Regeerakkoord van Rutte IV. De regeling heeft de afgelopen jaren bijgedragen aan de versnelling van nieuwe, grote samenwerkingen tussen gezondheidsfondsen, het bedrijfsleven, kennisinstellingen, de overheid en patiënten. Door de nauwe samenwerking met de SGF beoogt Health-Holland PPS-subsidie optimaal te benutten om zodoende toepassingsgerichte innovaties zo snel mogelijk bij patiënten te brengen.

In 2024 is de samenwerking met de SGF voortgezet middels deelname van verschillende individuele gezondheidsfondsen aan de Pilot Call in zowel route 1 en route 2. Daarnaast zijn de volgende fondsoverstijgende thematische programma's gestimuleerd:

Humane Meetmodellen (HMM)

Het programma Humane Meetmodellen is opgezet in samenwerking met de SGF, NWO-domein TTW en ZonMw. Het richt zich op publiek-private samenwerkingen die bijdragen aan effectiever gezondheidsonderzoek bij de mens, met minder afhankelijkheid van proefdieronderzoek.

Op 26 november 2024 heeft de derde fysieke Programmadag van het Humane Meetmodellen Programma plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomst hebben alle projectleiders van zowel de eerste (HMM1.0) als tweede subsidieoproep (HMM 2.0) hun tussentijdse resultaten aan elkaar gepresenteerd. Vanwege het succes van deze bijeenkomst is besloten om deze jaarlijks gezamenlijk te organiseren.

In 2024 is daarnaast in samenwerking met de SGF en ZonMW een derde subsidieoproep gepubliceerd: 'Human Measurement Models: Next Steps in Model Development'. Deze oproep richt zich op de doorontwikkeling van veelbelovende humane meetmodellen.

Binnen deze subsidieoproep heeft Health-Holland €4,4 miljoen. PPS-subsidie beschikbaar gesteld. In oktober 2024 zijn er binnen deze subsidieronde 16 aanvragen ingediend. Het inhoudelijke beoordelingstraject van deze aanvragen wordt uitgevoerd onder leiding van de SGF en ZonMw. Eind april 2025 is het beoordelingstraject voltooid en wordt de uitslag gecommuniceerd aan de aanvragers.

BRAINS

De gezondheidsfondsen Hersenstichting, Alzheimer Nederland, Stichting MS Research en EpilepsieNL hebben op 28 november 2022 een samenwerkingsovereenkomst voor het programma BRAINS ondertekend, waarin in 2024 ParkinsonNL is toegetreden. Een van de hoofddoelen van BRAINS is om invulling te geven aan de PPS-gerelateerde doelen uit het Nationaal Plan Hoofdzaken. Binnen dit programma zullen de fondsen gezamenlijk optrekken in het financieren van onderzoek en innovatie voor hersenaandoeningen. De fondsen zetten tot en met PPS-programmajaar 2023 gezamenlijk hun opgebouwde PPS-toeslag in op BRAINS. Het onderzoek richt zich op aandoeningoverstijgende vraagstukken, in het bijzonder op onderzoek naar de bloed-hersenbarrière en het ontwikkelen van hersenspecifieke onderzoekstechnieken.

In 2024 heeft Health-Holland €1,6 miljoen PPS-subsidie beschikbaar gesteld voor BRAINS. BRAINS heeft vervolgens via de Hersenstichting een subsidieoproep op uitnodiging opengesteld. Medio 2025 zal de uitslag hiervan bekend zijn.

Leefstijl in de Zorg

In 2023 is de call voor het Fondsoverstijgende Programma 2023 'Leefstijl in de Zorg' opengegaan. Deze call is georganiseerd in samenwerking met de SGF en ZonMw. In dit programma is zowel ZonMw subsidie en PPS-toeslag beschikbaar gesteld voor onderzoek naar bestaande leefstijlinterventies binnen de curatieve zorg. Het doel is dat zorgverleners in het ziekenhuis, huisartsen en/of paramedici vaker een leefstijlinterventie gaan aanbieden. Twee projecten met een totaal van €1.6 miljoen PPS-toeslag zijn gehonoreerd binnen deze ronde. In 2024 zijn deze twee projecten van start gegaan.

Aansluiting MKB bij PPS-toeslag- en subsidie samenwerkingsprojecten

Health-Holland heeft de PPS-regeling in de afgelopen jaren in toenemende mate de PPS-regeling toegankelijker gemaakt voor het Nederlands MKB. In 2024 was in 80% van de PPS-projecten die Health-Holland heeft gefinancierd minimaal één MKB betrokken.

Sinds 2019 biedt Health-Holland het Nederlands MKB de mogelijkheid om een deel van hun kosten in een PPS-project te financieren met PPS-middelen. In 2019 konden zij maximaal 25% van hun projectkosten dekken met PPS-toeslag. In 2021 is dit verhoogd naar 50% bij fundamenteel en industrieel onderzoek, en 25% bij experimentele ontwikkeling.

Met de overgang van de PPS-toeslagregeling naar de PPS-Innovatieregeling in 2024 heeft Health-Holland bewust ingezet op een grotere rol voor het MKB binnen PPS-projecten. Daarbij is extra focus gelegd op het valoriseren van ontwikkelde kennis, om zo op lange termijn meer economische en maatschappelijke impact te realiseren. Sinds 2024 zijn de standaard financieringspercentages voor fundamenteel en industrieel onderzoek gelijkgetrokken, met de ambitie om geleidelijk minder fundamenteel onderzoek te financieren.

Binnen deze vernieuwde regeling kan het MKB tot 60% van de eigen kosten dekken bij fundamenteel en industrieel onderzoek, en tot 40% bij experimentele ontwikkeling. Hiermee beoogt Health-Holland een grotere betrokkenheid van het MKB en een duidelijkere focus op toegepast onderzoek.

Dit maakt deelname aan PPS-projecten aantrekkelijker voor het Nederlands MKB, aangezien hun activiteiten doorgaans sterk op toepassing zijn gericht.

Daarnaast organiseert Health-Holland steeds meer calls waarbij Nederlandse bedrijven, met name het MKB, als hoofdaanvrager kunnen optreden, en in steeds meer gevallen wordt dit verplicht gesteld.

MKB Call

Eind 2021 is er vanuit de evaluatie van het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid een advies opgesteld waarbij werd aangegeven dat de aansluiting van het MKB bij de PPS-toeslagregeling beter ingericht kan en moet worden. Als reactie hierop zijn er in 2022, in samenwerking met diverse brancheverenigingen, gesprekken gevoerd met bedrijven, kennisinstellingen en regionale partners om te verkennen hoe de PPS-toeslag beter toegankelijk kan worden gemaakt voor het MKB. De uitkomsten van deze gesprekken hebben de voorwaarden van de MKB Call vormgegeven.

Met deze call kan een MKB'er onder bepaalde voorwaarden financiering ontvangen voor het aanstellen van één bestaand of nieuw R&D FTE op een publiek-privaat samenwerkingsproject dat industrieel onderzoek uitvoert. Met de MKB Call vergroten we de R&D-capaciteit van het MKB, waardoor zij meer menskracht en middelen hebben om kennis en innovaties sneller en beter om te zetten in producten of diensten.

Vanaf maart 2023 is Health-Holland gestart met de MKB Call. Inmiddels zijn twee rondes gepubliceerd en zijn de eerste projecten gehonoreerd. Gemiddeld ontvangt Health-Holland 84 vooraanvragen per ronde, wat duidelijk maakt dat er behoefte is vanuit het innovatief MKB aan een call die specifiek gericht is op industrieel onderzoek en het vergroten van de eigen R&D-capaciteit. Ook de cijfers bevestigen dit: in totaal zijn er inmiddels 32 projecten gehonoreerd, met een totale PPS-subsidie van €13.2 miljoen. Van dit bedrag is ruim €8 miljoen direct ten goede gekomen aan het MKB.

Health-Holland streeft ernaar dat de PPS-innovatieregeling nog beter aansluit bij het innovatief MKB. Dat lukt alleen als de regeling ondernemers daadwerkelijk iets oplevert; er moet waarde te halen zijn voor het MKB. De succesvolle uitkomsten van beide rondes bewijst de aansluiting op de behoeften van het innovatief mkb.

Om daar nog beter op in te spelen, heeft Health-Holland besloten om de PPS-subsidie in 2025 te verhogen naar minimaal €10 miljoen. Daarbij worden er twee rondes per jaar georganiseerd. Zo kan Health-Holland meer projecten waarbij het MKB *in the lead* is ondersteunen én MKB'ers meer ruimte bieden om een aanvraag in te dienen.

Strategische publiek-private partnerschappen binnen gezondheid en zorg

Sinds de start van het Topsectorenbeleid in 2011 faciliteert Health-Holland strategische nationale publiek-private partnerschappen (PPP's). Strategische PPP's zijn onderdeel van de kern van de kennis- en innovatie-infrastructuur op het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg. De (technologische) innovatie binnen een PPP richt zich meer en meer op de context van de eindgebruiker (zorgprofessional, burger en/of patiënt) en samenwerking vanuit de *quadruple helix* – overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen én burgers – is dan ook evident aanwezig in elke PPP.

De definitie van een strategische PPP luidt als volgt:

Nationaal-georiënteerde, meerjarige, thematische en programmatische samenwerking tussen innovatief bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden, bij voorkeur inclusief eindgebruikers als professionals en/of burgers, in een duurzaam geformaliseerd en gefinancierd partnerschap, gericht op het behalen van een collectief per PPP verkozen moonshot.

Op de public-private partnerships pagina van de Health-Holland website staan de door Health-Holland erkende en ondersteunde strategische PPP's vermeld: <https://www.health-holland.com/public-private-partnerships/strategic-partnerships>. In 2024 hebben drie strategische PPP PPS-subsidie via de Health-Holland PPP-procedure ontvangen: Kansrijke Start, Women's Health en Gezonde Leefomgeving.

Structurele begeleiding van PPP's

De governance van Topsector LSH zal – met oog voor de maatschappelijke relevantie, wetenschappelijke kwaliteit, economische potentie en het potentieel voor nationale inbedding – PPP-initiatieven ondersteunen en begeleiden totdat zij zelfstandig kunnen opereren. Deze structurele, generieke begeleiding bestaat onder meer uit adviserende gesprekken, het verbinden coalitiepartners binnen het thema gezondheid en zorg, en het jaarlijks organiseren van drie informatie- en inspiratiebijeenkomsten. Steeds vaker maakt vervolfinanciering voor bestaande PPP's deel uit van het gesprek, bijvoorbeeld via andere subsidieroutes naast PPS-subsidie, waaronder Europese programma's. Dit sluit aan bij de verschuiving van het werk binnen PPP's naar hogere TRL-niveaus en meer economische en maatschappelijke impact. Voor dit type activiteiten is vaak andere financieringsinstrumentarium nodig dan de PPS-innovatieregeling biedt. Daarnaast organiseert Health-Holland twee tot drie keer per jaar kennissessies voor programmamanagers - en anderen in vergelijkbare rollen - die zich binnen PPP's richten op de meer operationele aspecten, zoals valorisatie, communicatie, financiering en governance.

Een groeiend aantal PPP's ontvangt financiering via:

1. De PPS-regeling: via een door het bestuur van Health-Holland goedgekeurd en na beoordeling door de evaluatiecommissie gehonoreerd samenwerkingsproject binnen het PPP-programma;
2. De netwerkactiviteiten-regeling: ter ondersteuning van matchmaking tussen publieke en private partijen ten behoeve van de opzet en consolidatie van publiek-private samenwerking rond onderzoek en innovatie. Deze regeling is specifiek gericht op het betrekken van MKB-partijen bij strategische PPP's.

Reservering PPS-subsidie voor nieuwe PPP's

Sinds 2019 biedt Health-Holland de mogelijkheid tot een reservering van PPS-middelen voor veelbelovende PPP's in wording. Deze reservering kan worden ingezet voor een eerste PPS-project: een zogeheten kickstarter. Sinds 2022 bestaat de procedure uit drie stappen:

1. Het indienen van een reserveringsverzoek bij het bestuur van Health-Holland;
2. De ontwikkeling van een PPP-strategie, onder begeleiding van de Strategische Begeleidingscommissie;
3. Het indienen van een PPS-aanvraag indienen voor het kickstarterproject.

Na goedkeuring van het reserveringsverzoek stelt de PPP een strategisch addendum op. De Strategische Begeleidingscommissie beoordeelt de strategie op basis van dit addendum, geeft schriftelijke feedback en voert een interview met het consortium. Op basis daarvan brengt zij advies uit aan Health-Holland. Bij een positief advies kan de PPS-aanvraag worden ingediend voor een onafhankelijke inhoudelijke beoordeling.

De begeleidingscommissie 'strategische PPP's' bestaat uit:

- Dr. Edvard Beem – Voorzitter (voorheen voorzitter van de evaluatiecommissie)
- Dr. Cyrille Krul – Director Research Center Healthy & Sustainable Living Hogeschool Utrecht. Voorheen ook bij TNO gewerkt en bekend met de PPS-toeslagregeling.

- Prof. Dr. Manuela Joore – Prof. Health Technology Assessment & Decision MUMC+ & Voorzitter Wetenschappelijke Adviesraad Zorginstituut Nederland
- Stéfan Ellenbroek – Directeur Unlock, Leiden Bio Science Park & ervaren evaluatiecommissielid Match Call.
- Ton Peters – Associate Director Evidence Generation Benelux Janssen & betrokken bij Health-RI vanuit zijn rol bij Janssen
- Dr. Hanneke Molema – Managementteam Lifestyle4Health platform TNO, ervaren manager publiek-privaat consortium.

Voor deze verschillende stappen worden de processtappen en bijbehorende formulieren regelmatig verbeterd om de aanvragers, de verwerkers en beoordelaars beter te informeren over het proces.

In 2024 is deze route wederom gebruikt voor de begeleiding van meerdere PPP's. De PPP's Kansrijke Start, Women's Health en Gezonde Leefomgeving hebben deze procedure in 2024 succesvol doorlopen. Daarnaast is de PPP ACCESS in 2024 gestart met deze procedure, die in 2025 wordt voortgezet. Hieronder volgt een korte beschrijving van de drie PPP's die in 2024 van start zijn gegaan.

Publiek-private samenwerkingen: Kansrijke Start, Women's Health en Gezonde Leefomgeving

In 2024 zijn drie strategische PPP's gestart rond maatschappelijke uitdagingen waar ook duidelijke economische kansen liggen voor het Nederlandse LSH-veld.

PPP Kansrijke Start richt zich op het verbeteren van gezondheid en ontwikkelkansen in de eerste 1.000 dagen van het leven. Het programma zet in op preventieve interventies voor (aanstaande) ouders, met aandacht voor leefstijl, stressreductie, voeding en mentale gezondheid. Tegelijkertijd ontstaan er economische kansen op het snijvlak van digitale zorg, datatechnologie en voeding, waar innovatieve bedrijven producten en diensten kunnen ontwikkelen met maatschappelijke meerwaarde én marktperspectief.

PPP Women's Health beoogt betere zorg en gezondheid voor vrouwen door gerichte innovatie op domeinen waar achterstanden bestaan – met in eerste instantie focus op cardiovasculaire en neurologische aandoeningen. Het programma draagt bij aan gezondheidsgelijkheid, maar biedt ook economische potentie: van nieuwe diagnostiek en therapieën tot inclusieve datatoepassingen en gepersonaliseerde zorgproducten, waarmee Nederlandse bedrijven kunnen inspelen op een wereldwijd groeiende markt.

PPP Gezonde Leefomgeving stimuleert integrale oplossingen die bijdragen aan een gezondere fysieke en sociale leefomgeving, met speciale aandacht voor kwetsbare groepen. Denk aan inrichting van de buitenruimte, gedragsinterventies en meetmethoden. Naast de maatschappelijke waarde (o.a. preventie en het verkleinen van gezondheidsverschillen), opent dit marktkansen voor bedrijven in ontwerp, mobiliteit, bouw, data en leefstijlgeneeskunde, onder meer via opschaling van lokaal geteste innovaties.

Deze PPP's laten zien hoe maatschappelijke impact en economisch perspectief hand in hand kunnen gaan. Health-Holland ondersteunt deze samenwerkingen als voorbeeld van hoe missiegedreven innovatie kan bijdragen aan zowel een gezonder Nederland als een sterk en toekomstgericht LSH-ecosysteem.

Reservering PPS-subsidie voor bestaande PPP's

In 2023 is, naast de procedure voor nieuwe PPP's, ook een vergelijkbare route opgezet voor bestaande, succesvolle PPP's. PPP's met concrete plannen voor een thematische uitbreiding kunnen via deze route een nieuwe reservering van PPS-subsidie aanvragen. Voor bestaande PPP's die hiervan gebruik willen maken, zijn aanvullende selectiecriteria opgesteld.

Deze richten zich onder ander op impact, uitbreiding van het consortium, verkenning van aanvullende financieringsroutes, valorisatie en marktcreatie, internationalisering en publieke communicatie.

Wanneer een PPP voldoet aan deze selectiecriteria, krijgt zij de kans om thematische ondersteuning aan te vragen bij het Topteam LSH. Indien het Topteam het initiatief en thema onderschrijft, mag de PPP een verzoek tot reservering van PPS-subsidie indienen bij het bestuur van Health-Holland.

De laatste stap in de procedure is het aanvragen van de gereserveerde subsidie voor een concreet PPS-project. De aanvraag wordt, net als gebruikelijk, beoordeeld op eigen merites door de onafhankelijke evaluatiecommissie. Een reservering van PPS-subsidie biedt dus geen garantie op honorering van de uiteindelijke aanvraag.

In 2024 hebben twee PPP's, P402 en ABOARD, deze route doorlopen of gestart. Health-Holland is voornemens om deze route in 2025 te blijven aanbieden aan succesvolle PPP's. Tevens zijn wij met diverse departementen in overleg om PPP's structurele continuïteit te verschaffen

Programma-oproep voor 2025

In 2024 heeft Health-Holland de eerste oproep voor PPS-programma-aanvragen gepubliceerd: Programmajaar 2025. Deze oproep is opgezet als vervangende route voor het inzetten van de PPS-toeslag via toekenningspartijen. In de eerdere PPS-toeslagregeling werd de toeslag door Health-Holland op basis van inleg verdeeld over de partijen die een grondslagopgave deden. Met het wegvallen van de grondslagprocedure kwam deze verdeelsystematiek te vervallen.

Met deze nieuwe programma-oproep kregen Nederlandse partijen de mogelijkheid om een programma op te zetten waarin zij in eigen beheer PPS-projecten kunnen selecteren, met als doel duurzame, innovatieve producten en diensten binnen de LSH-sector te ontwikkelen die bijdragen aan de economische groei van Nederland. Voor programmajaar 2025 heeft Health-Holland €40 miljoen aan PPS-subsidie beschikbaar gesteld.

De oproep is op 1 juli 2024 gepubliceerd en de deadline voor het indienen van een programma-aanvraag was op 1 november 2024. In november en december vond de beoordelingsprocedure plaats. Op 19 december 2024 heeft Health-Holland de honorerings- en afwijzingsbrieven verstuurd, zodat de gehonoreerde programma's in januari 2025 konden starten met de uitvoering.

Belangrijkste randvoorwaarden programma's

Bij deze oproep konden samenwerkingen van minimaal twee onafhankelijke Nederlandse entiteiten (de programmagroep) een programma indienen. Per aanvraag kon minimaal €500.000 en maximaal €5 miljoen aan PPS-subsidie worden aangevraagd. De projecten die binnen de programma's werden geselecteerd moesten voldoen aan de PPS-voorwaarden zoals voorgeschreven door Health-Holland. Voor reeds gevestigde samenwerkingsverbanden bestond de mogelijkheid om een meerjarig programma aan te vragen, waarin voor maximaal drie opeenvolgende programmajaren PPS-subsidie kon worden aangevraagd.

Beoordelingscriteria programma's

De ingediende programma-aanvragen zijn beoordeeld op de volgende inhoudelijke criteria:

- Relevantie – toegevoegde waarde aan de strategie van de Topsector LSH, waaronder de KIA G&Z, de Groeimarkten en de Nationale Technologie Strategie.
- Impact – economische impact, gericht op toegepast onderzoek, vraaggestuurd en private interesse.

- Kwaliteit programmagroep – kennis en kunde, expertise met publiek-private samenwerkingen.
- Werkwijze programma – helder plan van aanpak, passend bij doelstellingen PPS-regeling (daadwerkelijke samenwerking en aandacht voor het MKB), monitoring projecten.

Programmacommissie

Voor de programma-oproep is een programmacommissie samengesteld, bestaande uit investeerders en algemene experts met brede kennis van het Nederlandse LSH-veld. Alle aanvragen zijn inhoudelijk beoordeeld door deze commissie, in samenwerking met een afvaardiging van het bureau van Health-Holland.

Naam	Affiliatie
<i>Externe commissieleden</i>	
Edvard Beem (onafhankelijk voorzitter)	Gepensioneerd
Arno de Wilde, PhD	EQT Life Sciences
Fenna Heyning, MD, PhD	NLC Health Ventures, voorheen directeur STZ
Hans Hofstraat, PhD	Utrecht Science Park
Karine van 't Land, PhD	Arts Maatschappij + Gezondheid, koepel KAMG
Marijke Bos, MSc	PGGM
Stanleyson Hato, PhD	InvestNL
Thom Frielink, MSc, MBA	Curie Capital
Tol Trimborn, PhD	Zelfstandig ondernemer
Bart Klijsen, MSc	Zelfstandig valorisatie adviseur
Kees van der Klauw, PhD	Innovatie consultant en e/MTIC
Wendy Maas, MSc	Axon Healthcare
Menno Kok, PhD	Tot voor kort EIT Health
<i>Afvaardiging bureau Health-Holland</i>	
Anneli Kemper, MSc (secretaris)	PPS- team Health-Holland
Lisa Büller, MSc (secretaris)	PPS- team Health-Holland
Jolande Zijlstra, PhD	PPS- team Health-Holland
Laila el Aziz, MSc	PPS- team Health-Holland
Prof. dr. Nico van Meeteren	Algemeen directeur Health-Holland
Maggy Sallons, MSc	Strategie - Health-Holland
Marin Beims, MSc	Strategie - Health-Holland
Laura Gähler, MSc	Valorisatie - Health-Holland
Jochem Christiaansen, MSc	Valorisatie - Health-Holland
Simone Hermans, MSc	Valorisatie - Health-Holland

Tabel 5 | Samenstelling programmacommissie

Resultaten programmaoproep

In totaal zijn er 61 programma aanvragen ingediend. Daarvan hadden 25 betrekking op een meerjarig programma en 36 op een eenjarig programma. Voor programmajaar 2025 is ruim €211 miljoen aan PPS-subsidie aangevraagd.

Van de 61 aanvragen zijn er 15 gehonoreerd. Daarmee is in totaal €37,5 miljoen aan PPS-subsidie toegekend voor programmajaar 2025. De gehonoreerde programma's zijn te vinden op onze HYPERLINK https://www.health-holland.com/programs_website en starten in 2025 met het selecteren van PPS-projecten binnen hun programma.

Innovatieactiviteiten

In 2024 zijn in totaal 70 netwerkactiviteiten financieel ondersteund door Health-Holland voor een totaalbedrag van €1.059.984 waarbij ruim 6.500 MKB-partijen zijn bereikt. Dit komt neer op een gemiddelde van zes evenementen per maand, €15.143 financiële ondersteuning per netwerkactiviteit en een bereik van 93 mkb-partijen per netwerkactiviteit. Deze netwerkactiviteiten ondersteunen de vorming van nieuwe PPS-en, nu en in de toekomst. Evenementen die zoal gefinancierd zijn door deze regeling zijn de internationale BIO's, Expert Classes via het LifeScience@Work platform, grote nationale congressen gefocust op het MKB zoals Innovation for Health en de Dutch Life Sciences Conference en kleinschalige masterclasses of regionale MKB-ontmoetingen. Ook is er vanaf 2023 meer voorgesorteerd op de behoeftes van het innovatieve MKB. Hierdoor is er in 2024 focus gelegd op evenementen die het innovatieve MKB bedienen en zich bijvoorbeeld richten op de verbinding tussen investeerders en MKB-partijen.

Op basis van bovenstaande cijfers kijken we terug op een geslaagde ondersteuning van netwerkactiviteiten en zijn we voornemens deze trend voort te zetten in 2025. Daarnaast hebben wij in 2024 voornamelijk regionale partners gebruik laten maken van de Innovatiemakelaarsregeling met een omvang van ongeveer €280.000. Deze regionale partners zijn onder andere Health Valley en Slimmer Leven; partijen met een grote MKB-achterban in de regio's Nijmegen en Zwolle en de Brainport regio. Deze partijen helpen de bedrijven uit hun netwerk met bijvoorbeeld hun business case of pitch deck, maar ook met de zoektocht naar financiering of nieuwe partners om mee samen te werken. Ook zijn er samenwerkingen met meer commerciële partijen zoals FFUND en 3D-PharmXchange. Zij zetten de Innovatiemakelaarsregeling in om bedrijven klaar te stomen voor het aantrekken van financiering of het voorbereiden van klinische studies. De samenwerking met commerciële partners is in 2024 erg goed bevallen. Daarom zullen er in 2025 meer nieuwe partners gebruik gaan maken van deze regeling.

Verantwoordingsverplichting

Alle projecten die via de Health-Holland calls en via een SGF-reservering PPS-toeslag of PPS-subsidie toegekend hebben gekregen, dienen gedurende de looptijd van het project meerdere malen verantwoording aan Health-Holland af te leggen. Hieronder is uiteengezet op welke wijze en wanneer er door de penvoerder verantwoording afgelegd dient te worden.

Stuurgroep bijeenkomst

Om de impact van de door Health-Holland gefinancierde projecten te vergroten, dient de stuurgroep van het samenwerkingsproject minimaal een keer per jaar bijeen te komen om de voortgang van het project te bespreken. Uiterlijk 30 dagen voor de bijeenkomst dient de penvoerder Health-Holland hiervan op de hoogte te stellen, zodat afgevaardigden van Health-Holland in de gelegenheid worden gesteld om de bijeenkomst bij te wonen. Na afloop van iedere bijeenkomst dienen de notulen te worden gedeeld met het TKI-bureau.

Voortgangsrapportage

Binnen zes weken na ieder projectjaar dient de penvoerder over de inhoudelijke en financiële voortgang van het project te rapporteren. Het formulier voortgangsrapportage ontvangt de penvoerder per e-mail. Zodra de voortgangsrapportage door Health-Holland is goedgekeurd, zal de volgende tranche aan PPS-toeslag worden uitbetaald. Indien het project maximaal 18 maanden duurt, is alleen een eindrapportage vereist.

Eindrapportage

Binnen acht weken na de einddatum van het project dient de penvoerder een inhoudelijke en financiële eindrapportage aan te leveren. De financiële verantwoording bestaat onder andere uit een controleverklaring en/of bestuursverklaring van alle partners binnen het consortium. De benodigde formulieren voor de eindverantwoording ontvangt de penvoerder per e-mail.

Zodra Health-Holland de documentatie ten behoeve van de eindverantwoording heeft goedgekeurd, zal een afrondingsbrief worden opgesteld. Deze brief dient door de penvoerder te worden ondertekend en retour te worden gestuurd. Zodra de getekende brief ontvangen is, zal Health-Holland de laatste tranche aan PPS-toeslag uitbetalen. Het project is daarmee afgesloten.

Impact

Eind 2024 is het PPS-team versterkt met een Impact Officer, [Lies Quataert](#), die in 2025 aan de slag gaat om inzicht te krijgen in de economische en maatschappelijke impact van door Health-Holland gefinancierde projecten en programma's. Daarnaast zal Lies de succesverhalen en belangrijke mijlpalen signaleren en breed verspreiden, zodat de waarde van deze samenwerkingen voor iedereen zichtbaar wordt.

IV. Governance Topsector LSH

1. Governance Topsector

LSH Adviesraad

De adviesraad kwam in 2024, viermaal bijeen en heeft zij gevraagd en ongevraagd een positieve bijdrage geleverd aan het Topteam LSH. Deze bijdragen hadden o.a. betrekking op de inhoud van de KIA G&Z 2024-2027, de Nationale Technologie Strategie en het ontwikkelen van een strategie voor de Topsector LSH. In 2024 heeft de Adviesraad naast de twee focusonderwerpen; 'Valorisatie en Marktcreatie' en 'Herontwerp van zorgprocessen' nadrukkelijk meegekeken met het topteam naar de governance van de sector als geheel.

LSH Topteam

Het Topteam LSH kwam zeven keer bijeen in 2024. Onder leiding van Carmen van Vilsteren werden de strategische onderwerpen en de implementatie van het Missiegedreven Topsectoren-en Innovatiebeleid ter hand genomen. De positie van Captain of Science in het Topteam werd in 2024 door Prof. Dr. W.J. Niessen overgenomen van Prof. Dr. Pancras Hogendoorn.

TKI-Bestuur

Het bestuur van de stichting TKI-LSH kwam acht keer bijeen in 2024 en bestond uit Henk Smid (voorzitter), Kees Tervoort (penningmeester) en Len de Jong (secretaris). De laatste vormde ook de connectie met het LSH Topteam. In het najaar van 2024 is de zoektocht gestart naar een nieuwe penningmeester omdat Kees Tervoort heeft aangekondigd aan het einde van het jaar 2024 te zullen aftreden. Wij zijn blij dat wij een waardig opvolger voor hem hebben kunnen vinden in de persoon van Chris Doornik, oud-directeur van Health-Valley en momenteel actief als toezichthouder in de LSH sector.

2. Governance MT Gezondheid & Zorg

Themateam en Kernteam

Naast de Topsector governance zoals hierboven beschreven, functioneert in 2024 ook het Themateam en Kernteam teneinde de coördinatie van de uitvoering van de VWS-missies voor het maatschappelijke thema Gezondheid & Zorg te verzorgen. Beide gremia voerden diverse overleggen (achtmaal kernteam en driemaal Themateam) teneinde de programmering, activiteiten en inzet van middelen van alle 47 samenwerkende KIC-partners ten behoeve van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg te waarborgen.

Missieteams

De vijf Missieteams voor het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg, per VWS-missie een team, zijn eind 2021 samengesteld uit experts uit de Kennis- en Innovatie-Infrastructuur (KIIS) van het MT G&Z volgens het *quadruple helix* principe: vertegenwoordigers van burgerinitiatieven, bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden. Ieder Missieteam komt 4-6 keer per jaar bij elkaar en bestaat uit een voorzitter en 10-15 expertleden, incl. een Kernteamlid. De Missieteams geven (gevraagd en ongevraagd) inhoudelijk advies bij missie-specifieke processen zoals missie-specifieke calls en programma's i.s.m. (leden van) het Kernteam en Topsector LSH.

Het bureau voert voor alle onderdelen van de governance het secretariaat.

V. Valorisatie en kennisdeling

Valorisatie verwijst naar het proces waarbij kennis of wetenschappelijk onderzoek op een zodanige manier wordt benut dat er een waardevolle toepassing ontstaat voor de maatschappij. Hierbij kan gedacht worden aan het commercialiseren van een nieuw product, het verbeteren van een bestaande dienst of het ontwikkelen van een nieuwe technologie.

Valorisatie behoort tot de randvoorwaarden voor het slagen van de doelstellingen van de Topsectoren. Weten welke initiatieven er spelen, gezamenlijk optrekken en elkaar tijdig weten te vinden, zijn hiervoor essentieel. Health-Holland speelt een actieve rol in het faciliteren en deelnemen aan het LSH-valorisatienetwerk en brengt regionaal & (inter)nationaal, praktijk & beleid en nieuw talent & ervaren experts bij elkaar.

Personele ontwikkelingen

Het valorisatieteam heeft in 2024 twee werkstudenten mogen verwelkomen. Liset Immink heeft het LifeSciences@Work team ondersteund met diverse communicatiewerkzaamheden. Lynn van der Zwan heeft een gebruikersonderzoek uitgevoerd voor Zorginnovatie.nl. Beide collega's hebben niet alleen werk van hoge kwaliteit geleverd, maar zich ook snel ontwikkeld tot volwaardige leden van het team. Na het afronden van haar opdracht is Liset vertrokken om te gaan reizen en zich vervolgens te richten op haar masteropleiding. Lynn is inmiddels als vast teamlid aangesloten en zet haar werkzaamheden voort als Junior Valorisatie Medewerker.

Kansen voor het innovatief MKB

Binnen het valorisatie-proces is er een belangrijke rol weggelegd voor het innovatief MKB, waaronder start- en scaleups. Hier starten dikwijls de eerste stappen om van kennis en ideeën naar impact te gaan, een doorgaans risicovolle fase. Health-Holland zet zich in om het innovatief MKB te ondersteunen bij het realiseren van hun potentieel en het leveren van waardevolle innovaties.

MKB-call en PPS-programma's

In 2024 is er binnen Health-Holland veel aandacht uitgegaan naar het innovatief MKB. De MKB-call kreeg een vervolg en in de nieuwe programma-aanvragen zijn voorwaarden opgenomen die de deelname van het MKB stimuleren. Daarnaast hebben verschillende leden van het valorisatieteam meegedacht tijdens de beoordeling van deze aanvragen. Daarbij is met een kritische blik gekeken naar de manier waarop valorisatie is opgenomen binnen de programma's: in hoeverre het een doordacht, realistisch en goed ingebed onderdeel vormt van het geheel. Wat opviel, is dat de mate waarin valorisatie stevig was verankerd sterk varieerde. In sommige programma's was het uitstekend uitgewerkt en goed afgestemd op de doelen van het project; in andere gevallen ontbrak een duidelijke valorisatiestrategie of bleef deze te oppervlakkig. Meer informatie over de calls en programma's is terug te lezen in hoofdstuk drie.

MKB-inzichten voor het Health-Holland team

Met het toenemende belang van het innovatief MKB binnen de Topsector Life Sciences & Health, is in 2024 extra ingezet op het versterken van de MKB-kennis binnen het Health-Holland team. Tijdens twee verdiepende **trainingsdagen** kregen collega's inzicht in thema's die voor innovatieve ondernemers centraal staan – zoals financiering, strategische keuzes en ontwikkeltrajecten.

Deze sessies boden niet alleen inhoudelijke verdieping, maar ook ruimte voor ontmoeting: innovatieve MKB'ers deelden hun ervaringen uit de praktijk en externe experts gaven verdiepende toelichtingen op actuele uitdagingen.

Eén van de trainingsdagen vond plaats op de High Tech Campus in Eindhoven en werd gecombineerd met een inspirerende rondleiding bij de Workplace Vitality Hub.

Om de verbinding met het MKB ook in de MKB-context tot stand te brengen, brachten collega's van Health-Holland samen met partners van het Ministerie van Economische zaken en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een **werkbezoek** aan het Leiden Bio Science Park. Tijdens deze 'reis over het science park' maakten zij kennis met de verschillende groeifasen van startups – van incubator tot accelerator. Het bezoek bood waardevolle inzichten in de dynamiek van het ecosysteem én ruimte voor inspirerende ontmoetingen met ondernemers, onderzoekers en ecosysteemspelers. De deelnemers ervoeren de dag als zeer waardevol en in 2025 worden deze werkbezoeken voortgezet in andere regio's.

Netwerkactiviteiten

In 2024 heeft Health-Holland opnieuw actief bijgedragen aan diverse netwerkactiviteiten binnen de Life Sciences & Health-sector. Dankzij programmatische en financiële ondersteuning konden meer dan 6.500 mkb'ers deelnemen aan uiteenlopende bijeenkomsten – van kleinschalige Expert- en Masterclasses tot grootschalige nationale LSH-events.

Bij veel van deze evenementen was Health-Holland betrokken als prominente partner. In die rol werd meerdere keren een zogeheten startup-straat gerealiseerd, waarmee innovatieve ondernemers een podium kregen om hun oplossingen te presenteren. Zo stonden onder andere de finalisten van de Nationale Zorginnovatieprijs meermaals in de spotlight en kwamen zij in contact met een breed netwerk.

Een bijzonder hoogtepunt was de eerste editie van **Bridge for Impact**, in oktober 2024. Dit gezamenlijke initiatief van LifeSciences@Work en Zorginnovatie.nl is opgestart als hét MKB-event van Health-Holland. Het bracht zo'n 100 ondernemers en andere professionals uit de sector samen voor een dag vol inspirerende keynotes en praktijkgerichte sessies over onderwerpen als financiering, internationale opschaling en markttoegang. De positieve reacties bevestigden de waarde van het event – een tweede editie volgt in 2025.

Innovatiemakelaar

In 2024 is de innovatiemakelaarsregeling geëvalueerd om de kwaliteit en impact van deze ondersteuning voor het MKB te toetsen. Hierbij zijn ondernemers geïnterviewd die gebruik hebben gemaakt van de diensten van deze innovatiemakelaars. Over het algemeen gaven zij aan tevreden te zijn met de geboden begeleiding, maar in enkele gevallen bleek het advies weinig concreet of toepasbaar.

Op basis van deze bevindingen heeft Health-Holland het beleid aangescherpt. Gratis adviesdiensten worden niet langer ondersteund; in plaats daarvan wordt ingezet op co-financiering van kwalitatief hoogwaardig advies, waarvoor ondernemers bereid zijn te investeren.

De innovatiemakelaars van 2024 waren:

- Health Valley
- Slimmer Leven
- ROM Utrecht
- Care Innovation Centre West-Brabant
- Global Scale-up Company
- FFUND
- 3D-PharmXchange
- Stichting MedtechPartners

Voor 2025 was de belangstelling voor het innovatiemakelaarschap groter dan het beschikbare budget toeliet. Om ruimte te houden voor kwaliteit en vernieuwing is ervoor gekozen om bestaande partners een maximumbudget toe te kennen van €50.000, en een aantal nieuwe partijen de kans te geven via een pilotregeling met een budget van maximaal €20.000.

Voor 2025 zijn vier nieuwe pilots gestart met:

- JPP Life Sciences Marketing
- Panton
- Venn Life Sciences
- Catalyze

LifeSciences@Work

LifeSciences@Work is het startupprogramma van de Topsector waarin veelbelovende startups en scale-ups in de Life Sciences (drug development, medtech en diagnostiek) worden ondersteund en begeleid om hun kans op succes te vergroten. De activiteiten van LifeSciences@Work bestaan uit coaching, training, partnering en netwerkvorming middels een viertal programmaonderdelen: de Venture Challenge, de Expert Classes, het Value Centre en Mentor Matching.

In maart 2024 werd LifeSciences@Work door de *Financial Times* uitgeroepen tot een van 'Europe's Leading Startup Hubs'. Van de meer dan 2000 onderzochte initiatieven eindigde LifeSciences@Work op een indrukwekkende 24^e plaats overall. Vooral op mentoring (#4) en networking (#9) werd er een hoge positie behaald. Binnen de Benelux behoort het programma zelfs tot de top 5.

Venture Challenge

De Venture Challenge is een 10 weken durend coaching programma waarin veelbelovende startups worden geholpen met het aanscherpen van hun business idee. Deelnemers zijn doorgaans PhD/PostDoc onderzoekers met de ambitie om hun onderzoeksresultaten via een startup te vercommercialiseren. De Venture Challenge helpt hen hierbij; enerzijds door het uitwerken van een concrete business case die als basis van de startup kan dienen en anderzijds door hen kennis en inzicht te geven in de benodigde stappen en skills om van een wetenschappelijke vinding een succesvolle venture te maken. Daarnaast worden ze in contact gebracht met relevante experts, investeerders en ondernemers.

In 2024 zijn voor het eerst drie Venture Challenge edities georganiseerd in samenwerking met NWO. In de eerste call opening van 2024 zijn er meer dan twintig aanmeldingen binnengekomen. Dit is ruim 10 meer dan verwacht. Om zoveel mogelijk hoogwaardige innovaties alsnog mogelijkheid te bieden om de Venture Challenge te volgen, is er in samenwerking met het Ministerie van Economische Zaken en NWO voor het eerst een Venture Challenge Winter editie georganiseerd.

In de 31ste Venture Challenge deden zes teams mee. De winnaar van deze editie, **FETCH**, ontwikkelt een revolutionaire methode voor precisiediagnostiek bij mensen met uitgezaaide kanker. Door gebruik te maken van het volledige bloedvolume van een patiënt, kunnen zij circulerende tumorcellen opsporen en analyseren, wat leidt tot beter geïnformeerde behandelkeuzes en verbeterde patiëntuitkomsten.

De andere deelnemende teams waren:

- **MaTiReX**: ontwikkelt een uitvouwbare collageenplug om defecten in foetale membranen te dichten na minimaal invasieve chirurgie, ter vermindering van vroeggeboortrisico's.
- **Myonovum 2.0**: biedt geavanceerde 3D-spiermodellen voor farmaceutisch onderzoek naar neuromusculaire aandoeningen, met als doel snellere en effectievere therapieën.
- **QTM BioSciences**: visualiseert de intracellulaire distributie van geneesmiddelen om de effectiviteit en veiligheid van nieuwe therapieën te verbeteren.
- **THRONCAT**: introduceert bèta-ethynyl serine voor eenvoudige profilering van eiwitsynthese en -afbraak, wat essentieel is voor eiwitanalyses.
- **Twente Medical Optics**: ontwikkelt een draagbaar en contactloos hulpmiddel voor nauwkeurige perfusiemetingen in diverse klinische toepassingen.

Tijdens de 32e editie van de Venture Challenge namen zes innovatieve teams deel aan het programma om hun wetenschappelijke vindingen om te zetten in sterke businessplannen. De winnaar van deze editie was **Sniper Therapeutics**, dat nieuwe verbindingen ontwikkelt om genetisch gemodificeerde T-cellen beter te laten navigeren en doelgericht solide tumoren aan te vallen. Deze aanpak belooft een flinke stap voorwaarts in de effectiviteit van immunotherapieën.

De overige vijf teams waren:

- **Kingfisher**: ontwikkelt een standalone apparaat voor nauwkeurige plaatsing van stents bij coronaire hartziekten, om complicaties te verminderen en zorgkosten te verlagen.
- **SupraVision**: werkt aan een retinale implantaat als regeneratieve therapie voor leeftijdsgebonden maculadegeneratie (AMD).
- **RADIGENE**: biedt imaging-oplossingen om cel- en gentherapieën effectiever en veiliger te maken.
- **Novya Biotech**: introduceert een geavanceerd platform voor het verbeteren van gist-gebaseerde microfabrieken met behulp van CRISPR-Cas-technologie.
- **VitalWear**: integreert sensoren in textiel om druk- en temperatuurveranderingen te meten, gericht op het voorkomen van doorligwonden.

De zes teams van de 33^e editie van de Venture Challenge gingen in december van start en de winnaar wordt in april 2025 bekendgemaakt. De teams startten hun traject op basis van deze innovaties:

- **NeuroTidal Diagnostics** ontwikkelt een diagnostische tool voor vroege, niet-invasieve diagnose van neurodegeneratieve aandoeningen zoals Alzheimer en Parkinson.
- **CelleKT** introduceert een platform voor het meten van kinase-inhibitorinteracties in levende cellen, om de ontwikkeling van veiligere therapieën te versnellen.
- **Capsule Photonics** ontwikkelt *LightUp*, een capsule endoscoop ter grootte van een pil die vroege detectie van slokdarmkanker mogelijk maakt zonder sedatie of ziekenhuisopname.
- **Gemini Theranostics** werkt aan een radioactief geneesmiddel dat eierstokkanker diagnosticeert én behandelt via targeting van hormoonreceptoren.
- **OncoChem** vertaalt een nieuwe familie van FAP-remmers naar diagnostische en therapeutische toepassingen voor solide tumoren.
- **Modular Therapeutics** onderzoekt 'RNA dicing' en maakt gerichte behandeling mogelijk voor een subgroep van patiënten met kanker met een specifieke mutatie op het JAK1 gen.

Tijdens Innovation for Health 2025 is bekend gemaakt dat Capsule Photonics de winnaar is van de 33^e Venture Challenge.

In 2024 is naast de drie reguliere Venture Challenge edities wederom een speciale Proefdiervrij editie van de Venture Challenge georganiseerd. Deze staat los van de samenwerking met NWO en wordt volledig bekostigd door Stichting Proefdiervrij. De deelnemers zijn echter wel van vergelijkbare aard als in de reguliere Venture Challenge en zijn daarmee ook interessante startups om mee te nemen in de overige activiteiten van LifeSciences@Work.

Expert Classes

De Expert Classes zijn sessies van een halve dag waarbij een aantal industrie experts een inhoudelijke interactieve workshop geeft waarna er uitgebreid ruimte is voor 1-op-1 expert coaching. Deze bijeenkomsten worden georganiseerd in samenwerking met partners (veelal private partijen, maar ook publieke partijen). Ze zijn primair bedoeld voor alumni van de Venture Challenge, maar staan ook open voor andere Life Sciences startups. In 2023 zijn we begonnen met het introduceren van de Expert Class XL. Dit is een workshop die een hele dag bedraagt waarin er ook meer praktisch aan eigen casuïstiek wordt gewerkt.

In 2024 zijn de Expert Classes net zoals in 2023 georganiseerd door Iventus. Dit is de organisatie die ook de Dutch Life Sciences Conference organiseert. Dit maakt dat ze excellente sprekers uit de industrie kunnen strikken voor de Expert Classes die worden aangevuld met alumni van LifeSciences@Work. Deze mix van ervaring en startup perspectief leidt tot inspirerende discussies tijdens de Expert Class sessies. Er zijn vier Expert Classes georganiseerd in 2024, waarvan twee XL Expert Classes. De onderwerpen waren: 'Series A funding: How to prepare for your startup's next growth phase?', 'How to design and prepare your clinical trial?', 'XL edition: Financial Accounting & -Management', 'XL edition: Understanding Market Access for Medical Devices'.

Value Centre

Het Value Center is in 2024 opnieuw vormgegeven. Waar het onderdeel voorheen bestond uit de samenwerking met stichting MedtechPartners, hebben we het Value Center nu uitgebreid. Binnen het Value Center ondersteunen we startende ondernemers in de Life Sciences door hen directe toegang te bieden tot expertise, pitchmogelijkheden en financieringskansen.

Specifiek voor teams die net de Venture Challenge hebben afgerond en nieuw zijn binnen het netwerk, organiseerden we opvolggesprekken om hen gericht verder te helpen. In 2024 zijn er 12 gesprekken gevoerd met Venture Challenge Alumni (edities Spring 2024 en Fall 2024) om ze te koppelen aan relevante partners. Tijdens deze gesprekken komt de innovatiemakelaarsregeling aan bod, hebben we het over de aankomende pitch events: 'Healthy Ideas, healthy Returns', de Health Tech Investor Summit, het 'Global Investor Forum' en de 'Dutch Life Sciences Conference' en bespreken we subsidiemogelijkheden vanuit de ROMs, NWO, RVO en het Health-Holland PPS team. Stichting MedtechPartners is nog altijd een van onze innovatiemakelaars en organiseert jaarlijks 4 MedTech bijeenkomsten.

Highlights LifeSciences@Work alumni 2024

Ook in 2024 zijn er weer mooie resultaten geboekt door LifeSciences@Work-alumni. Hieronder een selectie, het volledige overzicht is te zien op de [LifeSciences@Work nieuwspagina](#).

Investments:

- **RIBOPRO** secures €1.9M convertible loan to accelerate mRNA technology and Series A funding – [Link](#)
- **SLAM Orthopedic** raises €2M to bring fracture treatment sensor to the European market – [Link](#)
- **ParaMedir consortium** awarded €1.8M in Just Transition Fund (JTF) funding for innovative biomonitoring solutions – [Link](#)
- **UPyTher** attracts seed financing for UPT-211 development targeting peritoneal cancer – [Link](#)
- **ExCulture** secures funding from Dutch Industrial Biotech Seed Fund and TTT Medtech – [Link](#)
- **Spatium Medical B.V.** raises €5M to bring smart insufflation technology to operating rooms in Europe and the U.S. – [Link](#)
- **XS Innovations** raises €1.1M seed investment for development of vascular access device “the Dynamic AVF” – [Link](#)
- **iProtics** secures €350k investment from UNIIQ – [Link](#)
- **RIBOPRO** secures Series A funding to accelerate mRNA-based technologies – [Link](#)
- **Bimini Biotech** secures €3M in investment round – [Link](#)

Grant, Milestones and Awards:

- **Scope BioSciences** secures €2.5M EIC-Transition grant – [Link](#)
- **Sirius Medical** celebrates enrollment of first patient in the MELODY study with Pintuition® – [Link](#)
- **Dan Jing Wu** of Vivart-X receives Henri Termeer Transatlantic Connections Award – [Link](#)
- **ExoVectory** awarded Eurostars grant for ex vivo engineering of therapeutic T-cells – [Link](#)
- **Predica** announces its first product, the "HPV Profiler" – [Link](#)

Zorginnovatie.nl

Zorginnovatie.nl is hét nationale netwerk voor innovaties in de gezondheid en zorg. Binnen dit programma ondersteunen we ondernemers bij het (door)ontwikkelen van veelbelovende innovaties. Samen met een groot aantal partners faciliteren we een community waarin ondernemers, zorgorganisaties en (semi)overheidspartijen elkaar vinden en versterken. We brengen hiervoor relevante partijen samen, faciliteren kennisdeling en genereren aandacht voor veelbelovende innovaties.

In de afgelopen jaren is binnen Zorginnovatie.nl een herkenbaar programma van vaste activiteiten opgebouwd. In 2024 zijn deze met succes voortgezet en versterkt, nu stevig onderbouwd door een hernieuwde visie en missie. De vertrouwde jaarlijkse onderdelen, zoals de **Innovatiecafés** en de **Matchingevents** in samenwerking met Zorg voor innoveren, kregen een vervolg – met dit jaar extra focus op de Matchingevents vanwege het succes van eerdere edities. Daarnaast is een nieuwe reeks **Masterclasses** gelanceerd in samenwerking met de Dutch Health Hub, gericht op kennisdeling en verdieping voor innovatieve zorgondernemers.

Health Impact Accelerator

De Health Impact Accelerator (HIA) is een intensief programma waarbij ervaren coaches en experts uit de sector ondernemers persoonlijk begeleiden en helpen om een scherpe strategie te ontwikkelen. De start-ups die deelnamen aan dit traject zijn:

- **Ontzorgd:** maakt slimme software voor de GGZ om relevante patiëntdata in te zetten om betere diagnoses te kunnen stellen.

- **I See U Baby Care:** een innovatief, niet-invasief camerasysteem dat slaapfasen van premature baby's real-time analyseert, waardoor onnodige, schadelijke slaaponderbrekingen worden verminderd en de ontwikkeling van de baby wordt bevorderd
- **Hommels en Brink:** het LeefKrachtKompas is een online activeringstraject voor huisartsenpraktijken, waarbij huisartsen en praktijkondersteuners een andere aanpak leren om het consult te voeren met 'draaideurpatiënten'.
- **SuperNurse:** een digitale app die zorgprofessionals en informele zorgondersteuners helpt bij het verkrijgen van parate kennis die aansluit bij de dagelijkse praktijk
- **CreatieRocket:** FunMoves is een toegankelijke game console dat gamification inzet om mensen met een verstandelijke beperking meer te laten bewegen.

Begin 2025 is het traject feestelijk afgesloten op ICT & Health, waar I See U Baby Care als winnaar bekend werd gemaakt.

De Nationale Zorginnovatieprijs

De Nationale Zorginnovatieprijs werd ook dit jaar weer uitgereikt aan de meest innovatieve ondernemingen in de opschalingsfase. Vanuit de regio's zijn er zeven finalisten aangedragen. In de regio Limburg waren er dit jaar geen aanmeldingen. Om de achtste plek alsnog te vullen, is aan alle regio's gevraagd een runner-up aan te dragen. Daaruit heeft Stichting Medtechpartners een winnaar mogen kiezen die met een wildcard alsnog mocht deelnemen aan de finale. De deelnemende teams van dit jaar zijn:

- Het Flux One Navigation System van **Flux Robotics** ondersteunt klinici tijdens endovasculaire ingrepen via magneten die voerdraden navigeren in de slagaders én door blokkades trekken waarmee de chirurg een normale stent implanteert of ballonkatheter kan plaatsen.
- Chatbot Verne van **Verne Health** is een triagetool voor fysiotherapeuten op basis van een chatbot dat een zelfdiagnose en advies geeft om zelf aan de slag te gaan met het herstel.
- EIDOS is een AI-tool van **Ellogon AI** die medisch specialisten ondersteunt bij het selecteren van patiënten voor immunotherapie. Het kwantificeert karakteristieken in tumorweefsel, die voorspellend zijn voor het resultaat van de immuuntherapie.
- **Valtes** ondersteunt mantelzorgers via een gepersonaliseerd digitaal platform waarmee tips, tricks en handige adviezen worden gegeven afgestemd op iemands persoonlijke situatie.
- **Gloovy Eco Gloves** heeft de eerste duurzaam geproduceerde, recyclebare wegwerp handschoenen van Europa ontwikkeld, een duurzaam alternatief voor de huidige wegwerphandschoenen.
- **Corpus VR** automatiseert revalidatie door oefeningen aan te bieden in Virtual Reality. Dit ondersteunt therapeuten door inzicht te geven in de voortgang en helpt cliënten door ze te begeleiden in hun doorgaans lastige oefeningen.
- Het QuickConsult van **Juvely** is een live opname van het gesprek tussen patiënt en huisarts, dat het gesprek automatisch samenvat en in het HIS zet inclusief slimme verwijzingen.
- **Neolook Solutions** (wildcard) richt zich met Early Moves op het vroegtijdig opsporen van ontwikkelingsstoornissen bij baby's. De AI-software kan van video's van baby's een analyse van de bewegingen van het kindje maken.

Onder het motto 'Mooier, beter groter' kende het traject van de Nationale Zorginnovatieprijs in 2024 een aantal vernieuwingen die het programma verder hebben versterkt. Zo zijn de **Pitchtraining** en de **Finalistendag** toegevoegd als nieuwe onderdelen. De pitchtraining, georganiseerd in samenwerking met Health Valley, hielp de finalisten hun verhaal krachtig en overtuigend over te brengen.

De Finalistendag vond plaats op het kantoor van Health-Holland en bood finalisten de kans om zowel het Zorginnovatie.nl netwerk als Health-Holland beter te leren kennen. Tijdens deze dag voerden zij gesprekken met verschillende partners en er werden professionele pitchvideo's opgenomen. Beide activiteiten werden als zeer waardevol ervaren en maken ook in de volgende editie weer deel uit van het traject.

De finale en prijsuitreiking van de Nationale Zorginnovatieprijs kregen eveneens een vernieuwde opzet. Voor het eerst vond de finale plaats tijdens het Health Valley Event, waar de finalisten live pitchten voor de vakjury én een plek kregen in het openingsprogramma van het event. De uitreiking vond dit jaar voor het eerst plaats op Zorg & ict – het grootste healthtech-evenement van Nederland. Deelnemende teams kregen hier bovendien een eigen stand, wat de zichtbaarheid en netwerkkansen verder vergrootte.

Tijdens de uitreiking werd door Lucien Engelen bekend gemaakt dat *Juvely* de winnaar van de vakjuryprijs geworden is en dat *Valtes* de winnaar van de publieksprijs. Beide winnaars gaven aan dat het winnen van de prijs een grote versnelling in hun groei teweegbracht. Nieuwe klanten en partners zagen de prijs als een kwaliteitskeurmerk, en de ondernemers ervoeren de erkenning – zowel regionaal als nationaal – als een belangrijke bevestiging van hun potentieel.

In het derde kwartaal is bovendien gestart met de voorbereidingen voor de jubileumeditie van de Nationale Zorginnovatieprijs.

Uitbreiding partnerschappen

Zorginnovatie.nl heeft een warme band met haar (alumni-)netwerk van ondernemers. Dit netwerk wordt onderhouden door de vele verschillende (netwerk) mogelijkheden die Zorginnovatie.nl creëert voor haar netwerk. Dit jaar is naast het warm houden van het ondernemersnetwerk, actiever ingezet op het versterken van bekende partnerschappen en het verkennen en uitbreiden van potentiële partnerschappen.

De regiopartners zijn al jaren onmisbaar in het traject van de Nationale Zorginnovatieprijs. Zij scouten voor deelnemers, zijn verantwoordelijk voor de (voor)selectie en organiseren de regionale voorrondes. Naast deze operationele samenwerking, zijn er meer raakvlakken met onze regiopartners. Daarvoor zijn wij in 2024 bij alle regiopartners langsgegaan om op te halen wat er in de regio's speelt, welke ontwikkelingen er gaande zijn en hoe wij elkaar nog beter kunnen ondersteunen in onze activiteiten. Deze 'Weg naar Welzijn' heeft geleid tot een versterkte samenwerking; o.a. resulterend in betere doorverwijzing van ondernemers en het beter benutten van elkaars expertise en netwerk.

Ook is ingezet op het uitbreiden van het partnernetwerk van Zorginnovatie.nl ten behoeve van het versterken van de warme doorgeleiding van ondernemers naar de juiste partijen in het netwerk. Partnerschappen zijn actief versterkt met onder andere zorginstellingen, investeerders, zorgverzekeraars, incubators, accelerators, de regionale ontwikkelingsmaatschappijen.

Naast kennis- en regionale samenwerkingspartners heeft Zorginnovatie.nl partners nodig om haar programma's te financieren (jaarlijks € 15.000,00+). Na de beëindiging van de samenwerking met Menzis voor de Nationale Zorginnovatieprijs in december 2022, zijn verschillende potentiële partners benaderd voor de sponsoring van de Nationale Zorginnovatieprijs. Per eind 2024 is Zorginnovatie.nl een nieuwe samenwerking gestart met ING. Voor een periode van drie jaar (2024-2026) sponsort ING Zorginnovatie.nl met een bedrag van € 20.000 wat volledig ten goede komt aan de winnende startups van onze programma's.

Gebruikersonderzoek Zorginnovatie.nl

In augustus 2024 is een uitgebreid gebruikersonderzoek uitgevoerd door werkstudente Lynn van der Zwan. De focus lag hierbij met name op de innovatiedatabase en de bredere gebruikerservaring van de site. Het onderzoek richtte zich op vier centrale vragen:

1. Hoe kan de gebruiksvriendelijkheid van de website worden verbeterd?
2. Waar bevinden zich de grootste knelpunten in de huidige gebruikerservaring?
3. Hoe kunnen innovaties effectiever worden gepresenteerd?
4. Op welke manier kan de betrokkenheid van de community worden versterkt?

Om tot gefundeerde conclusies te komen, is gebruikgemaakt van diverse methoden en onderzoekstechnieken, waaronder: concurrentieanalyse, SWOT-analyse, persona's, user journeys, usability heuristics, site mapping, surveys en usability tests.

De resultaten zijn vertaald naar een concreet implementatieplan, opgebouwd in vier fasen:

- **Fase 1 (0–3 maanden):** quick wins, zoals aanpassingen aan de *Over ons*-pagina, optimalisatie van de basis-zoekfunctie, kleine designupdates en sterkere call-to-actions.
- **Fase 2 (3–6 maanden):** functionele uitbreiding, waaronder geavanceerde filteropties, communityactivatie en de introductie van persoonlijke gebruikersprofielen.
- **Fase 3 (6–12+ maanden):** doorontwikkeling richting AI-integratie, geavanceerde personalisatie en grootschalige herontwerptrajecten.
- **Doorlopend:** continu meten en evalueren, gebruikersfeedback verwerken en prioriteiten bijstellen. Daarbij kan een gespecialiseerd UX-designbureau betrokken worden om tot een hoogwaardige en gedragen implementatie te komen.

Verwachte uitkomst: een stapsgewijs verbeterde website, waarbij elke fase aantoonbare resultaten oplevert en de gebruikersgerichtheid en impact van Zorginnovatie.nl structureel wordt versterkt.

VI. Internationalisering

Begin 2024 presenteerde het team Internationaal, in samenwerking met externe partners, de Health-Holland Internationale Strategie 2024–2027. Deze nieuwe koers bouwt voort op de eerdere strategie uit 2020–2023, die gericht was op het vergroten van de economische en maatschappelijke impact van de Life Sciences & Health (LSH) sector binnen én buiten Nederland. De vernieuwde strategie scherpert de focus aan op het benutten van kansen om de impact van het Nederlandse LSH-ecosysteem wereldwijd te vergroten en het ecosysteem in Nederland te versterken met kennis en inzichten vanuit het buitenland.

De werkgroep Internationaal, onder leiding van Topteamlid Len de Jong en Laura Duran van het TKI-bureau, vervulde in 2024 de rol van centraal coördinatiepunt voor internationalisering binnen de sector. Tijdens de bijeenkomsten (die 1x per kwartaal plaatsvonden) werd niet alleen stilgestaan bij ontwikkelingen in het kader van het strategiedocument, maar ook bij veranderende internationale aandachtsgebieden als gevolg van geopolitieke verschuivingen.

Gezien het belang van handel, innovatie, kennisuitwisseling en buitenlandse investeringen (acquisitie) voor de Nederlandse economie en samenleving sluit internationalisering aan bij de ambities geformuleerd binnen het topsectoren beleid. Door diverse activiteiten op deze internationaliseringsagenda wordt de Nederlandse LSH sector gecoördineerd en op de internationale kaart gezet.

In 2024 is een begin gemaakt met de implementatie van de vernieuwde internationale strategie van Topsector LSH. Daarbij is extra nadruk gelegd op het betrekken van het mkb in het internationale LSH-ecosysteem en verbinding met samenwerkingspartners faciliteren.

Het volledige strategiedocument is in januari 2024 gepubliceerd en via [deze link](#) toegankelijk. In lijn met deze strategie zijn inmiddels diverse activiteiten ondernomen ter ondersteuning van de internationale ambities van de sector.

Inkomende & uitgaande internationale bezoeken

Verdieping van de Nederlands-Zwitserse Samenwerking

In 2024 is intensief gewerkt aan het versterken van de samenwerking tussen Nederland en Zwitserland, twee koplopers op het gebied van biotechnologie. Door de krachten te bundelen, versnellen beide landen de ontwikkeling van innovaties die bijdragen aan duurzame en structurele economische groei, verbeterde geneesmiddelontwikkeling, en bovenal een hogere kwaliteit van leven.

In april nam Health-Holland deel aan een innovatiemissie naar Zwitserland, gekoppeld aan een bezoek aan de Swiss Biotech Days. Deze missie vormde het startpunt van de EUREKA CH-NL Call, mogelijk gemaakt door Health-Holland, Innosuisse, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, in samenwerking met het Zwitserse Federaal Bureau voor Volksgezondheid.

Afb. 4 | Delegatie bij de Swiss Biotech Days

De call is gericht op het stimuleren van internationale kennisuitwisseling en het versnellen van technologische innovaties, met bijzondere aandacht voor onder andere gen- en celtherapie. Zie PPS hoofdstuk voor meer informatie over de Call.

Na het Nederlandse bezoek aan Zwitserland, ontstond het idee om ook een tegenbezoek te organiseren. Samen met Roche, Novartis en Health-Holland werd dit in gang gezet. Het initiatief had als doel om de bilaterale relatie met Zwitserland verder te versterken, Zwitserse stakeholders nader kennis te laten maken met het Nederlandse ecosysteem en mogelijke samenwerkingskansen te verkennen. In dit kader werd een programma samengesteld waarin een kennismaking met het Leiden Bio Science Park (LBSP) en het Utrecht Science Park (USP) werd gecombineerd met een bezoek aan de Dutch Life Sciences Conference (DLSC).

Afb. 5 | Inkomende Zwitserse delegatie met Nederlandse stakeholders

Organ-on-Chip

Naast de bovengenoemde ontwikkelingen stond 2024 ook in het teken van de introductie van het Organ-on-a-Chip (OoC) initiatief. In Nederland wordt OoC erkend als een veelbelovende technologie die het potentieel heeft om de geneesmiddelontwikkeling fundamenteel te veranderen. De verwachting is dat OoC bijdraagt aan duurzame economische groei, efficiëntere geneesmiddelontwikkeling en – het belangrijkste – een hogere kwaliteit van leven. Om deze transitie te versnellen, heeft Health-Holland in opdracht van het ministerie van Economische Zaken een internationaal georiënteerd initiatief gelanceerd dat zich richt op het stimuleren van samenwerking op het gebied van OoC. Via RVO hebben we hiervoor Pre-PPS middelen aangevraagd en werken we toe naar een meerjarige roadmap. Een kernonderdeel van dit initiatief is het opbouwen en versterken van strategische partnerschappen tussen Nederland en Zwitserland – twee landen die vooroplopen op het gebied van organoïden en OoC-technologieën. Met de inzet van 1 extra fte op dit nieuwe initiatief kunnen de activiteiten rondom OoC in 2025 concreet worden uitgewerkt en geïmplementeerd. De eerder gelegde contacten vormen daarbij een stevige basis voor de verdere ontwikkeling en versterking van het OoC-initiatief.

Innovatiemissie Duitsland regeneratieve geneeskunde

Regeneratieve geneeskunde is een snelgroeiend en innovatief vakgebied, zowel in Nederland als in Duitsland. De geografische nabijheid, sterke onderzoeksinfrastructuren en complementaire productiesector maken Duitsland tot een strategisch waardevolle partner voor het Nederlandse RegMed-ecosysteem. Om de samenwerking op dit gebied te versterken, organiseerden Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en het Innovatienetwerk in Duitsland, in samenwerking met RegMedXB en Health-Holland, een innovatiemissie naar Berlijn en München.

Deze missie had als doel om bruggen te slaan tussen beide landen, kennis te delen en gezamenlijke kansen in onderzoek en ontwikkeling te verkennen – met als einddoel het versnellen van de beschikbaarheid van regeneratieve therapieën voor patiënten en het vormgeven van een toekomstbestendige industriële sector. Tijdens het programma werden experts uit beide ecosystemen samengebracht voor een reeks presentaties en werkbezoeken aan bedrijven, therapiecentra en de Nederlandse Ambassade in Berlijn. De onderwerpen varieerden van regelgeving rond Advanced Therapy Medicinal Products (ATMP's) in Duitsland tot een verdiepende dialoog over het Duitse Stamcelnetwerk (GSCN).

Economische missie naar het Verenigd Koninkrijk Binnen het rijtje veelbelovende innovaties—zoals eerder genoemd met Organ-on-Chip (OoC) en regeneratieve geneeskunde—mag oncologie-innovatie niet ontbreken. In 2024 nam Health-Holland, samen met diverse bedrijven en onderzoeksinstituten, deel aan een innovatiemissie naar het Verenigd Koninkrijk. Deze missie stond in het teken van de ontwikkeling van geavanceerde therapieën en innovatieve technologieën. De Nederlandse minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, Reinette Klever, sloot zich aan bij het programma en onderstreepte daarmee het belang van internationale samenwerking op dit terrein. Tijdens de missie kwamen uiteenlopende onderwerpen aan bod, waaronder het gebruik van patiënt-afgeleide modellen zoals organoïden bij de ontwikkeling van Advanced Therapy Medicinal Products (ATMP's), het opzetten van kostenefficiënte infrastructuren ter ondersteuning van geneesmiddelenontwikkeling, en de bijbehorende regelgevingsuitdagingen en -kansen. Een belangrijk hoogtepunt van de missie was de ondertekening van een Memorandum of Understanding (MoU) tussen Oncode Institute, Oncode Accelerator en Cancer Research Horizons—de innovatieafdeling van Cancer Research UK. Deze samenwerking markeert een belangrijke stap in het versnellen van vooruitgang op het gebied van oncologie-innovatie.

Innovatie missie Women's Health

Een andere belangrijke highlight in dit overzicht is onze inzet op vrouwengezondheid. De innovatiemissie Women's Health naar Boston markeerde de eerste concrete stap binnen dit thematische aandachtsgebied. Vrouwengezondheid is een urgent onderwerp – medisch, maatschappelijk én economisch. Met deze missie is een waardevolle basis gelegd voor structurele aandacht, internationale samenwerking en innovatie op dit vlak, waarmee we toewerken naar een inclusiever en toekomstbestendig gezondheidsecosysteem.

Afb. 6 / Carmen van Vilsteren in Panel tijdens Women's Health missie

Start EXPO programmering; deelname missie Japan

In 2024 werd bekend dat Health-Holland de officiële trekker zou worden van de Health Week tijdens de Wereldexpo in Osaka, die plaatsvindt in juni 2025. Een unieke kans om Nederland internationaal op de kaart te zetten als innovatief en toekomstgericht land op het gebied van gezondheid en zorg. Nederland en Japan staan beide voor vergelijkbare maatschappelijke uitdagingen op het gebied van gezondheid, vergrijzing en duurzaamheid. Deze gedeelde opgaven vragen om slimme, grensoverschrijdende oplossingen.

In de aanloop naar Osaka zijn vier thema's geïdentificeerd waarin Nederlands-Japanse samenwerking het meest kansrijk is: Digitalisering, Regeneratieve geneeskunde, Gezond ouder worden, Sport & Vitaliteit. Met deze speerpunten als uitgangspunt willen we samen met Japan toewerken naar een gezondere en duurzamere toekomst voor iedereen.

Om een basis voor de samenwerking met Japan te hebben en goed voorbereid naar de Wereldexpo in Osaka te gaan, hebben we in 2024 intensief samengewerkt met uiteenlopende partners binnen het traject 'Road2Osaka'. Dit traject bood de mogelijkheid om de Japanse markt beter te leren kennen, strategische connecties op te bouwen en gezamenlijke ambities te verkennen. Twee belangrijke mijlpalen binnen de Road2Osaka waren de innovatiemissie rondom Artificial Intelligence in mei 2024, en de handelsmissie naar Japan in oktober van dat jaar. Deze laatste missie viel samen met BIO Japan, waar Nederland voor de eerste keer zichtbaar aanwezig was met een eigen Health-Holland paviljoen. Tijdens deze evenementen hebben we de dialoog met Japanse partners verdiept en concrete samenwerkingen verder vormgegeven.

Afb. 7 | Bezoek aan Japan onder de 'Road2Osaka'

Missie participatie Health-Holland

De inzichten die Health-Holland opdoet tijdens deelname aan missies versterken het begrip van het internationale ecosysteem. Ze bieden zicht op de nieuwste ontwikkelingen binnen specifieke thema's en stellen de organisatie in staat hierop doelgericht te anticiperen. Dit resulteert in goed onderbouwde adviezen voor vervolgstappen—zowel op nationaal en regionaal beleidsniveau als voor zelfstandige initiatieven. Bovendien ondersteunt het de verbindende rol van Health-Holland binnen het Life Sciences & Health-domein.

Evenementen, beurzen & congressen

Netwerkbijeenkomsten (Inter)nationaal: de netwerkbijeenkomsten (inter)nationaal hebben primair als doel Nederlandse innovatieve mkb'ers te ondersteunen, inzicht te geven en te verbinden met de mogelijkheden en kansen (inter)nationaal. Gedurende de netwerkbijeenkomsten zullen mkb'ers a.) in contact gebracht worden met relevante stakeholders, geïnspireerd en geïnformeerd worden middels presentaties over de globale trends en kansen; en b.) begeleid worden om optimaal te 'valoriseren' in een globaliserende omgeving.

Health-Holland visitors program/WoHC

In september 2024 vond fysiek het Health-Holland Visitors Programme (HVP) plaats. Het doel van dit bezoek is om internationale healthcare stakeholders verder kennis te laten maken met het Nederlandse gezondheidszorgsysteem en in contact te brengen met Nederlandse mkb-partijen in de LSH-sector. Men heeft een bezoek gebracht aan o.a.; het Erasmus MC, Philips, YES!Delft, en het Utrecht Science park. Het HH visitors programme wordt gecombineerd met een bezoek aan het World of Health Care (WoHC) event en had deze editie meer dan 200 nationale en internationale deelnemers bereikt. Een delegatie van 50 personen uit het buitenland heeft aan het fysieke programma meegedaan.

Afb. 8 / Presentatie Laura Duran tijdens HH visitors programme

Innovation for Health '24– Henri Termeer Transatlantic Connections Award

Dan Jing Wu, van VivArt-X is de eervolle winnares van de 2024 Transatlantic Connections Award, die uitgereikt werd tijdens Innovation4Health in Rotterdam. De Henri Termeer Transatlantic Connections Award is in het leven geroepen door The Termeer Foundation, in samenwerking met Health-Holland, om opkomende biotechondernemers te eren en te erkennen voor het versterken van de trans-Atlantische relaties tussen de twee life science regio's Massachusetts en Nederland. De winnaar ontvangt de status van Fellowship binnen de Termeer Foundation. Het Henri Termeer Fellowship Program is vernoemd naar wijlen Henri Termeer, een visionair leider in de biotechnologie-industrie, en is ontworpen om beginnende CEO's te ondersteunen die zich richten op patiënten en die werken aan een on vervulde behoefte door middel van innovatieve wetenschap en passie. Tevens organiseerde wij samen met het LUMC en de Termeer foundation de 1^e editie van de Rare disease days in Nederland. Meer dan 100 personen waren aanwezig op dit event evenals een delegatie uit Massachusetts.

NLSdays – Malmö

De Nederlandse ambassades in Kopenhagen en Stockholm organiseerden een Nederland lounge op de Nordic Life Science Days (NLSDays) in Malmö die plaatsvond van 18-19 september. In samenhang hiermee werd in de dagen voorafgaand aan de NLSDays ook een randprogramma voor Nederlandse bedrijven georganiseerd, zoals een netwerkreceptie bij de residentie van de Nederlandse ambassadeur in Kopenhagen. De Health-Holland lounge werd gebruikt als een ruimte waar Nederlandse bedrijven konden vergaderen, netwerken en gebruik maken van het sterke Health-Holland brand binnen life science en health. Zo'n 40 Nederlandse bedrijven namen deel aan de NLSDays.

Deelname aan de BIO Life sciences conferenties

Elk jaar staan we in samenwerking met de biotech brancheorganisatie hollandbio op de BIO-conferenties. Ditmaal waren de conventies in San Diego, Barcelona en Stockholm. Honderden Nederlandse participanten en bedrijven hebben gebruik gemaakt van het NL Health-Holland paviljoen op deze beurzen. Naast het bezoek aan de Amerikaanse BIO en de Europese BIO's, stonden we dit jaar voor het eerst met een Health-Holland paviljoen op de BIO Japan. Dit is onderdeel van het opbouwen van een intensievere samenwerking met Japan.

MEDICA

In november vond wederom een succesvolle editie van de MEDICA plaats in Duitsland. 20 mkb'ers/startups hadden fysiek een plek op het paviljoen, bijna een verdubbeling ten opzichte van 2023, waar er 12 op het paviljoen stonden. Daarnaast organiseerden verschillende regio's busreizen naar de MEDICA, waarbij de deelnemers warm werden ontvangen op het Health-Holland paviljoen. Meer dan 200(!) Nederlandse mkb'ers maakten van deze gelegenheid gebruik, naast de bedrijven op het paviljoen.

International kickstarter 2024

Binnen het International Kickstarter-programma worden onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven uitgenodigd om PPP-subsidie aan te vragen ten behoeve van een langdurige internationale publiek-private samenwerking op het gebied van R&D. De PPS-toeslag fungeert als katalysator in de internationale R&D-samenwerking tussen partijen. Zie bladzijde 12 voor meer informatie over de HHINT kickstarter.

Communicatie & branding Topsector Life Sciences & Health Internationaal

In 2024 hebben er een aantal initiatieven plaatsgevonden om de sector internationaal te profileren en te coördineren. Zo is er een internationale event agenda uitgebracht welke verstuurd wordt naar een breed netwerk. Ook is er een LinkedIn-pagina waar een verdubbeling van volgers te zien is ten opzichte van het vorige jaar. Er is voortgeborduurd op de sector positionering rondom Europe's Connected Life Sciences & Health metropolis. Ook wordt er d.m.v. quotes van key figures uit de sector zichtbaarheid gegeven aan de sector. Deze uitingen zijn tijdens diverse beurzen congressen en evenementen te zien. Onderstaande schets een beeld van deze uitingen.

Afb. 9 | Health-Holland op de BIO in Japan

Health~Holland International calendar

Dear network,

Following the ambitions of the International Sciences & Health Strategy 2024-2027, here is the updated version of the International LSH Agenda, containing the activities for the upcoming months.

If you have any additions, please feel free to share them with us, so that we can keep each other informed of ongoing activities. Periodically, we will send you an updated version with new activities. Besides, we also provide an overview on our website of the upcoming activities.

If you wish to not be kept informed of this, please let us know by replying to this email. We will then remove you from the mailing list.

Upcoming activities

September

Health & Innovation Asia

11-13 September

Organization: Thailand LAB INTERNATIONAL

Location: Bangkok, Thailand

Women Entrepreneurship Exchange

16-20 September

Organization RVO

Location: LA, USA

Health~Holland

Health~Holland International

Impact of the Dutch LSH ecosystem on the global level

Biotechnologisch onderzoek · The Hague, South Holland · 2.000 volgers

Sten en 159 andere connecties volgen deze pagina

NL Health~Holland

dag, maand, 2024 Voor vitaal functionerende burger en gezonde economie

The strong Dutch LSH sector

The Netherlands is Europe's Connected Life Sciences & Health Metropolis

The Netherlands is Europe's Connected Life Sciences & Health Metropolis.

Here, ground-breaking innovation in the LSH sector is so densely located, making it easy for public and private parties to connect.

Working together is a key strength of Dutch culture. This is reflected in the quadruple helix approach.

Afb. 10 | Overzicht van internationale agenda, Volgers LinkedIn, Branding op events, en strengths of Dutch LSH sector

VII. Communicatie

Door te informeren, inspireren en verbinden bouwt Health-Holland voort op de krachten van de Nederlandse LSH-sector om gezamenlijk de noodzakelijke en wenselijke economische en maatschappelijke impact te creëren.

Hiervoor communiceert Topsector LSH met een eenduidige Health-Holland branding volgens de 'one voice, one message' methode, zowel in nationale als internationale setting. In 2024 heeft onze 'one voice, one message' een belangrijke professionaliseringsslag doorgemaakt, waarbij we onze bestaande communicatiemiddelen hebben geüpdatet en verder geoptimaliseerd.

Ontwikkeling pitch Health-Holland & Masterslidedeck

Health-Holland blijft continu in beweging om zichzelf te verbeteren. We merkten dat, door de veelzijdigheid van onze activiteiten, zowel onze bestaande achterban als nieuwe stakeholders soms het overzicht verloren: waar staan we precies voor, en wat betekenen we écht voor de Life Sciences & Health-sector? Deze inzichten maakten de noodzaak duidelijk om onze identiteit verder aan te scherpen. Dit leidde tot het ontwikkelen van [een vernieuwde pitch](#), waarin onze kernboodschap helder naar voren komt: wij zetten economische impact centraal. Dit realiseren we via twee duidelijke rollen: het faciliteren van innovatie – onder andere door het verstrekken van subsidies en het vervullen van een verbindende rol – door samenwerkingen te stimuleren binnen het ecosysteem.

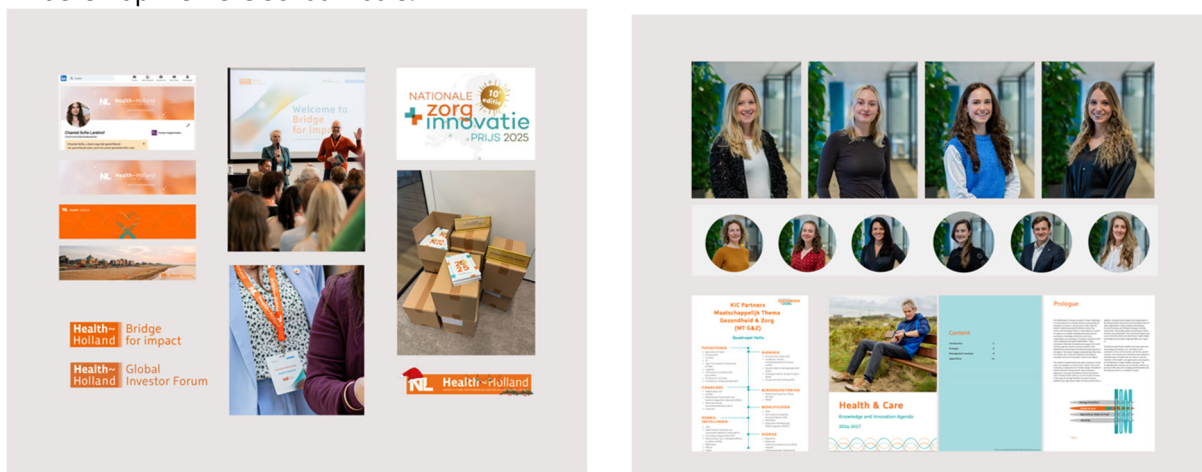
Een vernieuwde pitch vraagt ook om een visuele en inhoudelijke doorvertaling. Daarom hebben we gewerkt aan een nieuw, ondersteunend presentatiemiddel: een vernieuwd masterslide deck. Deze presentatie – bestaande uit circa 150 slides – zoomt in op onze identiteit, beschikbare ondersteuning, teams, activiteiten, voorbeelden van samenwerkingen en inspirerende succesverhalen. Niet alleen collega's kunnen gebruikmaken van slides uit dit deck, maar ook partners die interesse hebben in onze werkwijze en aanbod.

De aangescherpte positionering en ondersteunende middelen hebben inmiddels tot positieve reacties geleid. Tegelijkertijd blijven beleidsmatige ontwikkelingen in beweging. Dat betekent dat ook wij flexibel meebewegen en onze pitch waar nodig blijven actualiseren, zodat deze aansluit op de dynamiek van het veld.

Aanvullende visuele optimalisaties

Zichtbaarheid creëren zit hem tegenwoordig niet alleen meer in tekstuele uitingen, maar ook in hoe we ons visueel presenteren. Health-Holland inspireert niet alleen met stories en

het up-to-date houden van de website, maar ook door visuele veranderingen door te voeren op kleinere schaal zoals:

Afb. 11 / Overzicht visuele optimalisaties

- Nieuwe portret foto's
- LinkedIn Banners
- Bridge for impact branding
- Logo Zorginnovatie Prijs 10e editie
- Zorginnovatie scheurkalender
- Gezondheid & Zorg uitingen (presentatie template, KIC partnerlijsten, notulen template)
- Engelse vertaling mini KIA
- Pilot samenwerkingslogo

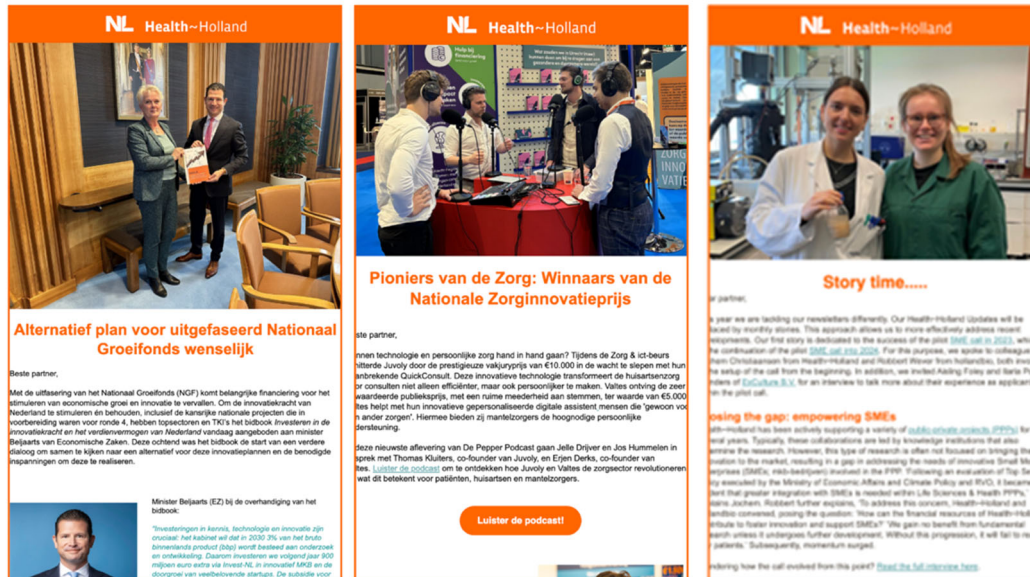
Meer zichtbaarheid: van magazine per kwartaal naar maandelijkse stories

In 2024 hebben we bewust afscheid genomen van het vertrouwde kwartaalmagazine van Health-Holland. Hoewel dit magazine jarenlang een waardevol platform was voor verdieping en terugblik, voelden we de behoefte om sneller en flexibeler in te spelen op actuele ontwikkelingen binnen de Life Sciences & Health-sector en daarmee onze achterban zowel te informeren als inspireren.

Daarom introduceerden we een nieuw format: Health-Holland Stories. Elke maand brengen we één actueel verhaal onder de aandacht. Dat kan een blog zijn, een video, een interview, een reportage of een podcast – zolang het maar relevant is voor het moment én iets toevoegt aan het creëren van economische impact in de sector. In 2024 resulteerde dit in diverse en inspirerende stories. Denk aan:

- [Een interview met deelnemers aan de eerste MKB-call, waarin ondernemers hun ervaringen en ambities deelden.](#)
- [Een podcast met de winnaars van de Nationale Zorginnovatieprijs \(NZIP\), waarin zij hun reis en impactverhaal vertelden.](#)
- [Een oproep rondom het Nationaal Groeifonds, waarin we aandacht vroegen voor de noodzaak van een alternatief plan nu het fonds is uitgefaseerd.](#)

Met deze maandelijkse stories zetten we in op zichtbaarheid, actualiteit en relevantie. Zo blijven we midden in de dynamiek van het veld staan – en dragen we actief bij aan het versterken van het innovatieklimaat in Nederland. De stories worden via de mailing verspreid onder meer dan 3.600 abonnees en tevens onder de aandacht gebracht via onze overige communicatiekanalen, waaronder de website en sociale media.

Afb. 12 | Stories

Groei social media kanalen

Het aantal volgers van de Health-Holland LinkedIn pagina steeg het afgelopen jaar van 6000 naar meer dan 8000 volgers. In totaal hadden de LinkedIn posts in 2024 bijna 290k weergaven. Elke maand ligt dat gemiddeld op 24k weergaven. Het afgelopen jaar zijn er gemiddeld 24 LinkedIn berichten per maand opgesteld en zijn er in totaal bijna 7000 likes/reacties geplaatst op onze berichten. De LinkedInpagina had in totaal 9,6k bezoekers. Dat is gemiddeld meer dan 800 per maand. In 2023 lag dit aantal - 700 .

Ook maken we stappen op het Health-Holland Internationaal LinkedIn account, waar we in 2024 een groei zien van meer dan 1000 volgers. Inmiddels zitten we op meer dan 2000 volgers.

Van X naar Instagram: nieuwe stap in onze socialstrategie

In 2024 hebben we afscheid genomen van Twitter – of beter gezegd: X. Hoewel het platform jarenlang dienstdeed als snel nieuws- en opiniemedium, merkten we dat het bereik en de relevantie voor onze doelgroep afnamen.

Tegelijkertijd zagen we dat Instagram steeds vaker professioneel wordt ingezet, ook binnen kennisintensieve sectoren zoals LSH. Daarom besloten we dit jaar een pilot te starten met een eigen [Health-Holland Instagram-account](#).

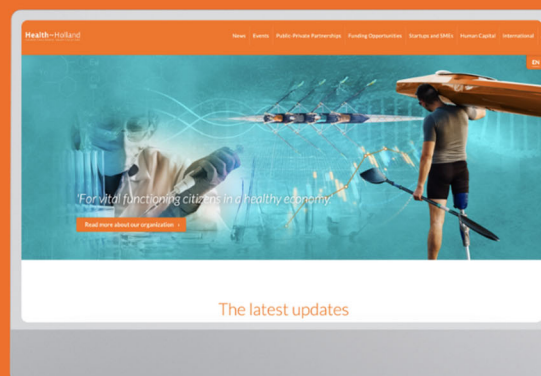
Niet met dezelfde insteek als LinkedIn – dat blijft ons primaire kanaal voor zakelijke en inhoudelijke communicatie – maar als visueel en laagdrempelig platform waar we op een andere manier verhalen kunnen delen en onze zichtbaarheid kunnen vergroten.

"In 2024 had de website in totaal 92.7k bezoekers. Dat komt neer op gemiddeld 7725 bezoekers per maand.

De website had in 2024 in totaal 209k paginaweergaven. Gemiddeld zijn dat 17.4k paginaweergaven per maand.

De bezoekers van de Health-Holland website komen veelal via Google op onze website binnen. Over het algemeen genomen waren de meeste clicks op de pagina naar de PPS-Programma, funding opportunities, de MKB-call en de About us pagina.

In juli werden de aanvragen voor PPS-programma's geopend, sinds de lancering heeft de pagina in 2024 5.4k bezoekers gekent.

Evenementen en netwerkactiviteiten

Topsector LSH heeft onder de vlag van Health-Holland vele evenementen en netwerkactiviteiten georganiseerd en gesponsord om bedrijvigheid en innovatie te stimuleren ten gunste van het Nederlands economisch vermogen in het kader van het maatschappelijk thema Gezondheid & Zorg. In 2024 zijn ruim 70 netwerkactiviteiten financieel ondersteund door Health-Holland via de Netwerkactiviteiten Regeling met een totaalbijdrage van €1.059.984. Naast financiële ondersteuning biedt Health-Holland ook inhoudelijk advies op belangrijke onderwerpen die tijdens events belicht zouden moeten worden. Bij deze netwerkactiviteiten werden ruim 6.500 mkb-partijen bereikt, een stijging van 500 mkb'ers ten opzichte van 2023, waarbij zij hun netwerk konden versterken en verbreden. In 2024, heeft Health-Holland aan zowel kleinschalige evenementen als grote (inter)nationale evenementen een financiële en programmatische bijdrage geleverd. Enkele voorbeelden zijn: Innovation for Health, PPP Kansrijke Start, Dutch Life Sciences Conference, Health Valley Event, Mobile Healthcare, MEDICA, World of Health Care, BIO Europe (spring), diverse Expert & Master classes en het allereerste 'Bridge for Impact', een alumni event van [Zorginnovatie.nl/LifeSciences@Work](https://www.zorginnovatie.nl/LifeSciences@Work).

Health-Holland maakt debuut op BIO Japan

In 2024 werd een Life Sciences & Health-missie naar Japan georganiseerd, gericht op ondernemers die actief zijn in digitale gezondheid, gezond ouder worden en MedTech. Deze missie diende als voorbereiding op de Wereld EXPO 2025 in Osaka. De missie viel samen met de BIO Japan Conferentie, waar Health-Holland voor het eerst met een eigen paviljoen aanwezig was op Japanse bodem. Het paviljoen vormde een centrale ontmoetingsplek voor Nederlandse en Japanse partners om elkaar te leren kennen, kennis uit te wisselen en samenwerkingen te verkennen. Daarnaast konden wij gezamenlijk met de Nederlandse bedrijven de kracht van de Nederlandse biofarmaceutische sector laten zien.

Afb. 13 | Health-Holland op de BIO Japan

Totstandkoming Bidbook 'Investeren in de innovatiekracht en het verdienvermogen van Nederland'

Met de uitfasering van het Nationaal Groeifonds (NGF) kwam een belangrijke financiering voor het stimuleren van economische groei en innovatie te vervallen. Om de innovatiekracht van Nederland te stimuleren én behouden, inclusief de kansrijke nationale projecten die in voorbereiding waren voor ronde 4, stelden de topsectoren en TKI's [het bidbook 'Investeren in de innovatiekracht en het verdienvermogen van Nederland'](#) op, wat werd overhandigd aan minister Beljaarts van Economische Zaken. Het bidbook biedt een overzicht van projecten die klaar zijn om van start te gaan of zich in een vergevorderd ontwikkelstadium bevinden, zodat ook zij kunnen doorgroeien. Dankzij de samenwerking met de communicatieafdelingen van de andere topsectoren kon het overzicht tot stand komen.

Afb. 14 | Bidbook 'Investeren in de innovatiekracht en het verdienvermogen van Nederland'

Introductie van de nieuwe PPS-subsidieregeling

In juli 2024 opende Health-Holland haar eerste programma-oproep onder de vernieuwde PPS-subsidieregeling. Dit markeerde een belangrijk moment, waarbij het essentieel was dat de doelgroep goed werd geïnformeerd over het hoe, wat, waarom, wanneer en voor wie van deze regeling.

Vanuit de communicatie hebben we hier breed op ingezet: via diverse kanalen brachten we de oproep onder de aandacht én lanceerden we heldere uitlegvideo's waarin de nieuwe subsidieregeling stap voor stap wordt toegelicht, zie o.a.:

- [Instructievideo PPS-innovatiesubsidieregeling](#)
- [Nieuwsberichten](#)
- [Algemene pagina Health-Holland Calls geüpdatet](#)

Etalage van publiek-private samenwerkingsprojecten

Health-Holland stimuleert, faciliteert en financiert diverse publiek-private samenwerkingsprojecten om haar doelstellingen te realiseren. Health-Holland financiert momenteel meer dan 1200 publiek-private samenwerkingsprojecten in de Nederlandse LSH-sector in verschillende soorten en maten. De meesten van hen hebben een projectmatige aanpak om een significante bijdrage te leveren aan R&D. Korte samenvattingen van deze R&D-projecten zijn te vinden op de Health-Holland website bij de [projectenpagina](#). Het aantal gepubliceerde projecten is het afgelopen jaar boven de 900 gestegen.

VIII. Human Capital Agenda LSH

Human Capital: Investeren in talent van de toekomst voor een gezonde economie

De toenemende krapte op de arbeidsmarkt, de groeiende skills gap door snelle technologische ontwikkelingen en de maatschappelijke transitie vragen om een transitie van het gehele human capital.

Om de VWS-missies voor het maatschappelijk thema gezondheid en zorg te realiseren en de LSH-sector te laten groeien, moeten we inzetten op arbeidsproductiviteit- en arbeidsvreugdeverhogende innovaties, op anders leren-werken-innoveren en op een leven lang leren en ontwikkelen.

Afgelopen jaar hebben we de herijkte Human Capital-visie actief gepromoot, met focus op het belang van investeren in huidig en toekomstig talent voor een gezonde economie. Dit heeft geleid tot meer interne en externe ambassadeurs en een verbeterde focus op het betrekken van bedrijfsleven op HC-thema's. Voor onze communicatie heeft dit geresulteerd in een nieuwe master slide deck en een vernieuwde human capital pagina op de Health-Holland website. Volgend jaar ligt de focus op de betekenis van deze thema's voor het bedrijfsleven, specifiek in Life Sciences, en het creëren van impact gebaseerd op hun behoeften.

MT G&Z

De realisatie van de VWS-missies vereist samenwerking tussen bedrijfsleven, overheid, onderwijs, burgers en zorg & welzijn via leergemeenschappen in zorgkantorregio's. VWS en ZonMw hebben, samen met partners als Health-Holland, Nederland Zorgt Voor Elkaar, Alles is Gezondheid, en 11 Domein Overstijgende Samenwerkingsverbanden (DSV's), een Landelijk lerend netwerk (LLN) opgericht om gezamenlijke transformatie te stimuleren. Onze rol is van coördinatie vanuit GROZ verschoven naar aanjagen van het betrekken van het onderwijs en bedrijfsleven om technologische innovaties in te zetten voor zorgtransformatie en domein overstijgende samenwerking, mede via initiatieven als het VWS-sprekuur Innovatie voor Toegankelijke Zorg (vervolg op de impactvolle transformatiesessies van Health-Holland). Doordat de bouwsteen 'ICT en digitalisering' is komen te vervallen, is dit nog niet vanzelfsprekend. Wel is de beweging "Financieren vanuit de bedoeling" vanuit GROZ verbonden aan het LLN en wordt door VWS de komende jaren voortgezet. Betrokkenheid van burgers is opgenomen een transformatievoorwaarde in programma's van onze KIC-partner ZonMw, zoals in Domein overstijgend samenwerken en Versterking eerstelijnszorg. Voor verbinding met het onderwijs hebben we o.a. samengewerkt met het lectoraat Informele Zorg, NLZVE en RegioPlus. Het Lectorenplatform Informele Zorg zet in op kwalitatief praktijkgericht onderzoek, betere onderzoeksprogrammering, en innovaties in opleidingen en praktijk. Samen met NLZVE en topsector ICT wordt nu ook onderzocht hoe technologische innovatie voorzorgcirkels kan versterken.

Human Capital-gerelateerde communicatie is geïntegreerd op de GROZ LinkedIn, maar de aanjaagfunctie en bijbehorende LinkedIn-activiteiten zijn gestopt vanwege de veranderende focus van LSH. De GROZ-beweging blijft natuurlijk wel gewoon voortbestaan!

Transitieagenda Human Capital – Initiatiefgroep Health

In 2024 heeft de initiatiefgroep Health (IG Health) gewerkt aan de uitvoering van de Transitieagenda HC en KIA Gezondheid & Zorg 2024-2027, met focus op de HC-thema's: leren, werken, innoveren (publiek-private samenwerkingen), skills (LLO), en arbeidsbesparende innovatie.

Ondanks het stopzetten van het programma Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en Welzijn (TAZ) door het nieuwe kabinet, werkt de IG Health o.l.v. RegioPlus samen met VWS en partners verder aan een Deep dive over arbeidsmarktproblematiek en de benodigde (technologische) skills voor zorgprofessionals.

Daarnaast organiseerden FME en TNO een Ronde tafel sessie voor o.a. IG-Health leden, VWS, Innovatiehubs, etc. over leren-werken-innoveren, gericht op regionale ecosystemen voor samenwerking en versnelling van zorgtechnologie-adoptie. Met deze ecosysteem-aanpak dragen we bij aan de bijbehorende sociale innovatie en de skillsontwikkeling die dit vraagt. Een succesvoorbeeld is ShareCare en het Smarthouse Amsterdam, waar studenten leren technologie zoals robots en e-health praktisch in te zetten voor persoonsgerichte zorg in de thuissituatie en studenten worden voorbereid op de zorg van de toekomst.

Ook hebben dit jaar twee master stagiaires bij ons een onderzoek gedaan naar het stimuleren van onderwijs over technologische innovatie in de gezondheidszorg op het MBO, zowel naar het perspectief van private bedrijven in de zorgtechnologie en mbo-scholen op dit onderwerp, waarvan de aanbevelingen zijn voorgelegd aan de initiatiefgroepleden Health en met o.a. de MBO Raad zijn besproken.

Personele wisseling

Helaas hebben we halverwege dit jaar afscheid moeten nemen van onze collega Louise de Wijk, Programmacoördinator Human Capital.

LSH

In overleg samen met het PPS-team is besloten om een inventarisatie te doen voor een Industrial PhD call, om human capital (LLO en ondernemers*skills*) en valorisatie specifiek te stimuleren in jonge onderzoekers. Hiervoor zijn 22 partijen benaderd, waarvan er voorbereidende gesprekken hebben plaatsgevonden met 8 bedrijven, 2 brancheorganisaties en 4 professoren die eerder aan pilot Industrial PhD call bij NWO hebben meegedaan. Ook is gekeken naar vergelijkbare calls in andere Europese landen. Hierbij hebben we een analyse gedaan om tot een voorstel voor een call te komen. Op dit moment staat de Industrial PhD call op de planning voor eind 2025. Daarnaast hebben we specifiek verbinding met de PPP's gezocht. Zo zijn er dit jaar voor het eerst verzoeken tot reservering van PPS-subsidie van PPP's langs het HC-team gegaan om ook hier de aansluiting beter te maken op de randvoorwaarde Human Capital. Ook is er een HC-sessie voor de Junior onderzoekers voor ABOARD gehouden en zijn we uitgenodigd door RegmedXB om een presentatie over HC op hun Nationale Conferentie te geven voor 200+ deelnemers.

Tevens is dit naar betere betrokkenheid gerealiseerd van het Nationale Campussen Overleg (NCO), om de science parken en campussen beter aan te laten sluiten bij het MTIB en aan tafel te krijgen bij het min van EZ. Tevens heeft LSH dit jaar een werkbezoek aan Leiden Bio Science park georganiseerd, en is de voorbereiding voor een werkbezoek aan het Utrecht Science Park in 2025 in gang gezet.

Transitieagenda Human Capital – Initiatiefgroep Life Sciences (IG LS)

Vanuit de Initiatiefgroep Life Sciences is verder gewerkt aan de uitvoering van de Transitieagenda HC. Zo hebben we een Informatiesessie Hybride Docentschap georganiseerd, waar 20 vertegenwoordigers uit verschillende regio's en partijen waren betrokken om te leren van de Brainport regio. Tevens zijn er meerdere NGF-programma's gestart en is de verbinding van onderwijspartijen goed gelegd, zoals bij PharmaNL Human Capital Growth, Biotech Booster en het dit jaar gehonoreerde Techkwadraat (voorheen: Investeren in Talent van de Toekomst). Ook is de verbinding vanuit de IG LS met het lectoratenplatform Domein Applied Sciences (waaronder Life Sciences) voor HC gelegd en is er meer aandacht besteed aan andere kansen, programma's en subsidies van Health-Holland en partners voor de IG-leden.

Human Capital Agenda Topsectoren (HCA TS)

Ondanks het aflopen van de Roadmap Human Capital Agenda Topsectoren (HCA TS) in 2023, is de verbintenis in 2024 tussen de HCA TS gebleven op initiatief vanuit LSH. In samenwerking met NWO en NWO Regieorgaan SIA is eind dit jaar een Programmabijeenkomst gehouden met +-100 deelnemers over Human Capital en Learning Communities. Het Netwerk learning communities, opgebouwd vanuit de Roadmap HCA TS, nu belegd bij NWO Regieorgaan SIA en de gerealiseerde kennis en tools uit het Netwerk worden ook duurzaam beschikbaar gemaakt via de website van Katapult. Tevens is verkend voor een gezamenlijke NWO Cross-over call via de KIA's op Human Capital & Digitale Innovatie.

Om het *learning community* gedachtegoed te bestendigen voor de langere termijn, is er verbinding gezocht bij de nieuwe interdepartementale Actietafel Sociale Innovatie, geïnitieerd vanuit het min. van EZ en min. van OCW. We zijn vanuit LSH ook namens de HCA TS dan nu uitgenodigd en aangesloten bij de klankbordgroep zodat we vanuit de topsectoren vanuit gezamenlijkheid input kunnen leveren op dit traject.

IX. Financieel overzicht

Inmiddels zijn de jaarcijfers over 2024 vastgesteld. De gerealiseerde operationele kosten blijven binnen budget, ondanks dat niet alle financiële consequenties van de stijgende inflatie vooraf waren te voorzien, waardoor het jaar met een positief operationeel resultaat werd afgesloten. Het positieve operationele resultaat zal aan de vrije reserves van de stichting worden toegevoegd.

De inzet van PPS-toeslag is in het jaar 2024 wederom verbeterd ten opzichte van 2023. Per saldo resulteert dit in een negatief saldo van baten en lasten uit PPS-toeslag beschikkingen en toekenningen gedurende het jaar. Overeenkomstig de grondslagen zal het negatieve saldo PPS-toeslag onttrokken worden uit de diverse bestemmingsfondsen.

Topsector LSH heeft, afgezien van de te verdelen subsidiebedragen, een groeiende, maar nog steeds bescheiden begroting voor 2025, waarbij aan de kostenkant voldoende flexibiliteit is ingebouwd om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. Voor een uitgebreid overzicht van de financiën verwijzen wij naar het financieel jaarverslag.

X. Risico's en risicomanagement

Risicomanagement en de toepassing van controleprocedures zijn geïntegreerd en ingebed in de dagelijkse operatie en toezichthoudende structuur van Topsector LSH. Het bestuur van Topsector LSH erkent dat de interne controle en administratieve organisatie belangrijke componenten zijn, die de stichting in staat stellen om de operationele en financiële doelstellingen te bereiken. Het bestuur ondersteunt een proactieve benadering van risicobeheer met het besef dat het managen van deze risico's een wezenlijk onderdeel van de organisatie vormt.

Op basis van risicobeoordelingen is een viertal risicogebieden geïdentificeerd. De organisatie is zich bewust van deze risico's. Dit stelt de stichting in staat de kans te verminderen dat risicovolle gebeurtenissen zich voordoen en om maatregelen te nemen, zodat de impact van deze risico's kunnen worden beheerst en verminderd.

De risicogebieden zijn:

- een onjuiste inzet/aanwending van de ontvangen PPS-toeslag;
- dat niet alle partners voldoende bekend zijn met de subsidiespelregels van de PPS-toeslagregeling en daarmee mogelijk kosten declareren die volgens de regeling niet subsidiabel zijn;
- fraude en corruptierisico's;
- risico's met betrekking tot IT-systemen en cybersecurity risico's.

Een beheersmaatregel die ervoor zorgt om de risico's met betrekking tot onjuiste inzet te mitigeren is de aanwezigheid van de evaluatiecommissie, al dan niet ondersteund door externe expertreferenten, die het bestuur adviseert over het gehele programma en de ingediende projectvoorstellen. In de evaluatie van de voorstellen wordt afdoende rekening gehouden met de voorwaarden van de regeling als gevolg waarvan het risico op daadwerkelijke onjuiste inzet sterk wordt verkleind. De kans op een onjuiste inzet wordt ingeschat op laag. Uit steekproeven van de subsidiegever EZ die via haar uitvoeringsorganisatie RVO steekproeven uitvoert om de juiste inzet steekproefsgewijs vast te stellen blijkt dat zaken goed op orde zijn.

Een belangrijke beheersmaatregel die ervoor zorgt dat partners bekend zijn met de subsidiespelregels van de PPS-toeslagregeling is vooral de inhoud van de toekenning waarin nadrukkelijk wordt aangegeven dat de subsidievoorwaarden van het Kaderbesluit nationale EZ-subsidies integraal van toepassing zijn. Tevens dient er door de partners aan het einde van de aanwendingsperiode verantwoording afgelegd te worden aan Topsector LSH door middel van een controleverklaring afgegeven door een accountant. Het jaar 2024 was een overgangsjaar, waarbij er tegelijkertijd gelden onder de "oude" PPS-regeling en onder de "nieuwe" PPS-regeling ingezet zijn. Per 2024 is de regeling aangepast naar PPS-innovatie en is er een nieuwe werkwijze in werking getreden. Het team van Health-Holland heeft veelvuldig met haar partners hierover gecommuniceerd en het overgangsjaar gestructureerd vormgegeven. Voor het inzetten van de PPS-subsidie onder de nieuwe regeling is er wederom nauw samengewerkt met de partners van Health-Holland, waaronder partijen die goed bekend zijn met de PPS-regeling. Ook nieuwe partners die aangesloten zijn werden goed geïnformeerd.

Het bestuur is verantwoordelijk voor systemen van interne risicobeheersing en controle en voor het beoordelen van hun operationele effectiviteit. De interne risicobeheersings- en controlesystemen zijn ontworpen om significante risico's te identificeren en om te helpen bij het beheer van deze risico's. De kans op fraude en corruptierisico's is daarmee laag. Toch kunnen, vanwege hun inherente beperking, de controlesystemen niet alle onjuistheden, onnauwkeurigheden, fouten, fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving detecteren, noch kunnen zij zekerheid bieden met betrekking tot het bereiken van de doelstellingen.

De risico's die verband houden met de IT-systemen en cybersecurity zijn groot. De kans dat hier risico's in voordoen zijn minder groot. Er zijn voldoende maatregelen genomen om deze risico's te beheersen zoals een service level agreement met de IT-leverancier, het bestaan van tijdige back-ups en voorzichtige omgang met data. Daarnaast wordt er gewerkt met tweestapsverificatie en een vier ogen principe bij cruciale bedrijfsprocessen zoals bankzaken en de boekhouding. Toch kan niet geheel uitgesloten worden dat er risico's ontstaan en de impact indien een risico zich voordoet kan groot zijn. De organisatie is zich daarvan bewust en laat zich daarom ook adviseren door deskundigen om IT-processen en cybersecurity continu te verbeteren.

XI. Vooruitblik 2025

2025 zal voor Health-Holland het jaar zijn waarin de nieuwe PPS-subsidie regeling haar tweede jaar ingaat. De nieuwe regeling is volledig in lijn met de beleidsuitgangspunten van het ministerie van EZ. Een substantiële verandering van de inzet van onze middelen, richting bedrijfsleven zorgt voor een nieuwe dynamiek. Ook de focus op de Nationale Technologie Strategie, de Biotechnologie visie en groei markten benadering (allen afkomstig van het ministerie van EZ) geeft de inzet van onze middelen ten dienste van de maatschappelijke uitdagingen, het verdienvermogen, en de economische weerbaarheid van Nederland extra richting.

Tot slot dank ik de collega's van Health-Holland niet alleen voor hun bijdrage aan deze rapportage, maar in het bijzonder voor hun enorme inzet waardoor al hetgeen hierboven beschreven, mogelijk is gemaakt.

22 juli 2025

Ernst Nagel

Operations Director Stichting TKI-LSH

Begroting 2025

De samenvatting van de begroting 2025 kan als volgt worden weergegeven:

	€
<u>Baten</u>	
Projectbaten	63.538.740
Overige baten	<u>0</u>
Totaal baten	<u>63.538.740</u>
<u>Lasten</u>	
Directe projectkosten	<u>65.200.000</u>
Operationele kosten	
- Personeelskosten	3.006.543
- Huisvestingskosten	197.505
- Congressen en seminars, accommodatie- en reiskosten	125.000
- Pr en communicatie	120.000
- Zorginnovatie.nl	15.000
- Life Sciences@Work programma	50.000
- Consultancy en advies	280.000
- Topteam werkbudget	194.000
- Kantoorkosten	90.000
- Afschrijvingen	11.450
- Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u>91.000</u>
Totaal operationele kosten	<u>4.180.498</u>
Totaal lasten	<u>69.380.498</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	-5.841.758
Saldo financiële baten en lasten	<u>798.500</u>
Saldo van baten en lasten	<u><u>-5.043.258</u></u>
Bestemming saldo:	
- Continuïteitsreserve	785.000
- Bestemmingsfonds LifeSciences@work	0
- Bestemmingsfonds TKI-toeslag 2016	0
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017	0
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018	-2.641.173
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2019	-4.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2020	-4.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2021	-3.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2022	-6.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2023	-14.000.000
- Bestemmingsfonds PPS toeslag 2024	<u>27.812.915</u>
Totaal	<u><u>-5.043.258</u></u>

Health~Holland

SHARED CHALLENGES, SMART SOLUTIONS

Jaarrekening TKI-LSH 2024

A. Balans na resultaatbestemming

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
- Materiële vaste activa	35.363	52.368
- Financiële vaste activa	<u>141.291.477</u>	<u>146.445.351</u>
Totaal vaste activa	<u>141.326.840</u>	<u>146.497.719</u>
Vlottende activa		
- Vorderingen	478.882	517.088
- Liquide middelen	<u>92.858.714</u>	<u>96.824.873</u>
Totaal vlottende activa	<u>93.337.596</u>	<u>97.341.961</u>
Totaal activa	<u>234.664.436</u>	<u>243.839.680</u>
PASSIVA		
Reserves en fondsen		
- Reserves	3.176.670	1.517.247
- Fondsen	<u>60.576.525</u>	<u>78.256.205</u>
Totaal reserves en fondsen	<u>63.753.195</u>	<u>79.773.452</u>
Schulden		
- Schulden op lange termijn	85.396.935	80.022.447
- Schulden op korte termijn	<u>85.514.306</u>	<u>84.043.781</u>
Totaal schulden	<u>170.911.241</u>	<u>164.066.228</u>
Totaal passiva	<u>234.664.436</u>	<u>243.839.680</u>

B. Staat van baten en lasten

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
BATEN			
Projectbaten	63.384.680	64.134.291	79.706.437
Overige baten	<u>11.984</u>	<u>15.000</u>	<u>2.343</u>
Totaal baten	<u>63.396.664</u>	<u>64.149.291</u>	<u>79.708.780</u>
LASTEN			
Directe projectkosten	<u>77.280.133</u>	<u>60.200.000</u>	<u>76.727.781</u>
Operationele kosten			
- Personeelskosten	2.723.620	2.766.513	2.528.515
- Huisvestingskosten	174.433	181.183	178.389
- Congressen, seminars, accommodatie- en reiskosten	150.268	125.000	127.210
- Pr en communicatie	157.077	120.000	112.361
- Life Sciences@Work programma	50.000	50.000	50.000
- Zorginnovatie.nl	0	15.000	15.000
- Consultancy en advies	312.175	477.350	303.141
- Kantoorkosten	94.127	90.000	96.081
- Afschrijvingen	36.923	34.345	74.814
- Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u>84.399</u>	<u>89.000</u>	<u>78.564</u>
Totaal operationele kosten	<u>3.783.022</u>	<u>3.948.391</u>	<u>3.564.075</u>
Totaal lasten	<u>81.063.155</u>	<u>64.148.391</u>	<u>80.291.856</u>
Saldo voor financiële baten en lasten	-17.666.491	900	-583.076
Saldo financiële baten en lasten	<u>1.646.234</u>	<u>449.100</u>	<u>603.978</u>
Saldo van baten en lasten	<u>-16.020.257</u>	<u>450.000</u>	<u>20.902</u>

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
<i>Bestemming saldo:</i>			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- Continuïteitsreserve	1.659.423	450.000	592.162
- Bestemmingsreserve Sponsoring innovatie stimulatie	0	0	0
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017	0	0	172.785
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018	7.911.245	-4.576.715	669.127
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019	212.511	-5.000.000	298.662
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020	4.900	-2.000.000	-8.965.635
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021	-35.200	-6.000.000	-13.721.208
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2022	-15.600.649	-10.462.446	-41.272.573
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2023	-51.973.388	-11.537.554	62.247.582
- Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2024	41.800.901	39.576.715	0
- Bestemmingsfonds Life Sciences@Work	0	0	0
Totaal	<u>-16.020.257</u>	<u>450.000</u>	<u>20.902</u>

C. Kasstroomoverzicht

Het saldo van de liquide middelen per 31 december 2024 muteerde van € 96.824.873 naar € 92.858.714.

	2024		2023	
	€	€	€	€
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>				
Saldo van baten en lasten	-16.020.257		20.902	
Afschrijvingen	<u>36.923</u>		<u>74.814</u>	
		-15.983.334		95.716
Mutaties in werkkapitaal:				
- kortlopende vorderingen	38.206		-193.834	
- langlopende schulden	5.374.488		9.004.116	
- kortlopende schulden	<u>1.470.525</u>		<u>9.861.851</u>	
Totaal mutaties in werkkapitaal		<u>6.883.219</u>		<u>18.672.133</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-9.100.115		18.767.849
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>				
Mutaties in materiële vaste activa		-19.918		-275
Mutaties in financiële vaste activa		<u>5.153.874</u>		<u>-10.593.956</u>
Nettokasstroom		<u>-3.966.159</u>		<u>8.173.618</u>
Beginsaldo geldmiddelen		96.824.873		88.651.255
Eindsaldo geldmiddelen		<u>92.858.714</u>		<u>96.824.873</u>
Mutatie geldmiddelen		<u>-3.966.159</u>		<u>8.173.618</u>

D. Algemene toelichting

Activiteiten

Life Sciences & Health is een van de belangrijkste sectoren in de Nederlandse economie, en werd daarom benoemd tot topprioriteit van het ministerie van Economische Zaken.

De Topsector heeft als doel bij te dragen aan het succes van de LSH-sector door krachten te bundelen en te verenigen. Stichting Life Sciences Health - TKI (hierna: LSH) heeft daarin een coördinerende en faciliterende rol voor de wetenschappelijke ontwikkeling en het innovatieveld waarin publieke en private partijen samen opereren. Allemaal met een duidelijke missie: vitale burgers in een gezonde economie.

De stichting voert zelf geen wetenschappelijk onderzoek uit.

Vestigingsadres en inschrijving Handelsregister

LSH is gevestigd aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag en staat onder nummer 27380989 ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van LSH zich over verschillende zaken een oordeel vormt en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Als het voor het inzicht noodzakelijk is, zijn de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningpost.

Algemene waarderingsgrondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor organisaties zonder winststreven die zijn uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ640).

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. Onder de verkrijgingsprijs wordt verstaan het bedrag dat te zijner tijd bij afwikkeling van de desbetreffende post zal worden ontvangen of betaald.

De volledige jaarrekening is in euro's opgesteld. Transacties uitgevoerd in een andere valuta dan euro worden omgerekend naar euro's tegen de wisselkoers dat op de transactiedatum van toepassing is.

Het boekjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december en is hierdoor gelijk aan het kalenderjaar.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, onder aftrek van afschrijvingen op basis van de verwachte economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingspercentages bedragen: automatisering 20% en overige apparatuur en meubilair 20%. In het jaar van aanschaf wordt pro rata afgeschreven vanaf een bedrag van € 500.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd langer dan een jaar.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Indien een voorziening voor oninbaarheid gevormd dient te worden, dan wordt dit in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit kas- en banktegoeden met een looptijd korter dan twaalf maanden. De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Schulden op lange termijn

De schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd langer dan een jaar.

Schulden op korte termijn

De schulden op korte termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde en hebben een looptijd korter dan een jaar.

Pensioenregeling medewerkers

De pensioenregeling is ondergebracht bij een verzekeraar (Zwitserleven). Een dekkingsgraad is derhalve niet van toepassing. Er is een collectieve premieverdeling tussen LSH en de medewerkers. Beiden dragen de helft van de premie bij. De uitvoeringsovereenkomst is ingegaan in augustus 2014 en liep tot 1 januari 2020. De overeenkomst is per 1 januari 2020 met vijf jaar verlengd en zal na deze periode wederom steeds met vijf jaar worden verlengd, indien de overeenkomst niet ten minste twee maanden voor afloop met aangetekend schrijven is opgezegd.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Bij de bepaling van het resultaat zijn, voor zover niet anders vermeld, de aan het boekjaar toe te rekenen baten en lasten opgenomen.

Projectbaten

LSH beoordeelt bij transacties of en in hoeverre bedragen voor derden ontvangen worden. Daarbij worden alle relevante feiten en omstandigheden in aanmerking genomen. Bedragen die LSH voor eigen rekening ontvangt, worden als opbrengst verantwoord. In dit kader wordt onder eigen rekening verstaan dat LSH bedragen ontvangt voor eigen rekening indien zij belangrijke rechten op economische voordelen en belangrijke risico's heeft met betrekking tot de geleverde goederen of diensten. Ten aanzien van de ontvangen gelden vanuit de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, hanteert LSH het uitgangspunt dat zij de verantwoordelijkheid draagt voor de ontvangen subsidie en daarmee ook het risico draagt. Als gevolg van dit uitgangspunt wordt de volledige PPS-toeslag en de overige subsidies van RVO over een jaar als bate verantwoord.

Wanneer LSH zelf de subsidie realiseert, worden de baten genomen zodra er een redelijke mate van zekerheid is dat de rechtspersoon aan de gestelde subsidievoorwaarden heeft voldaan en de subsidie derhalve daadwerkelijk verkregen zal worden.

Overige baten

De overige baten worden opgenomen op het moment dat er een betrouwbare schatting van de opbrengst kan worden gemaakt.

Projectkosten

Projecttoekenningen worden ten laste van het boekjaar gebracht waarin het besluit tot toekenning schriftelijk is medegedeeld en er een in rechte afdwingbare verplichting ontstaat, ongeacht in welk boekjaar een projectbetaling wordt gedaan. De betaling van de verplichting geschiedt in overeenstemming met de in de overeenkomst opgenomen voorwaarden. In het geval dat de werkelijke kosten lager uitvallen dan de overeengekomen vergoeding, wordt het verschil verantwoord in het verslagjaar waarin dit is ontstaan, veelal bij afronding van de activiteit/het onderzoek dan wel bij de oplevering van de (eind)rapportage.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan de werknemers.

Afschrijvingen

De materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming in vijf jaar afgeschreven.

Rentebaten en rentelasten

De rentebaten en rentelasten die zijn opgenomen onder de financiële baten en lasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode en geeft inzicht in de geldmiddelen die gedurende het boekjaar beschikbaar zijn gekomen en in het financieren van de bestedingen in hetzelfde boekjaar. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven materiële vaste activa is opgenomen onder de investeringsactiviteiten.

E. Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

	<u>Auto- matisering</u>	<u>Overige apparatuur en meubilair</u>	<u>Totaal</u>
	€	€	€
Boekwaarden per 1 januari 2024	26.471	25.897	52.368
Mutaties 2024:			
- investeringen	19.313	605	19.918 *
- desinvesteringen	0	0	0
- afschrijvingen	<u>-13.695</u>	<u>-23.228</u>	<u>-36.923</u>
Boekwaarden per 31 december 2024	<u>32.089</u>	<u>3.274</u>	<u>35.363</u>
Aanschafwaarden	145.664	298.776	444.440
Cumulatieve desinvesteringen	-6.419	-11.715	-18.134
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-107.156</u>	<u>-283.787</u>	<u>-390.943</u>
Boekwaarden per 31 december 2024	<u>32.089</u>	<u>3.274</u>	<u>35.363</u>

* De investeringen in 2024 betreffen voornamelijk de aanschaf van computers en telefoons.

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
<u>Financiële vaste activa</u>		
- Nog te ontvangen subsidies		
PPS-toeslag 2017	0	3.782.685
PPS-toeslag 2018	5.619.175	5.972.890
PPS-toeslag 2019	6.041.828	6.240.205
PPS-toeslag 2020	5.810.922	5.810.922
PPS-toeslag 2021	9.205.353	21.837.955
PPS-toeslag 2022	22.796.681	41.696.681
PPS-toeslag 2023	40.974.930	61.084.930
PPS-toeslag 2024	50.495.823	0
MIT 2023	0	15.000
MIT 2024	18.400	0
Programmaondersteunende activiteiten 2023	0	4.083
Programmaondersteunende activiteiten 2024	<u>328.365</u>	<u>0</u>
Totaal nog te ontvangen subsidies	<u>141.291.477</u>	<u>146.445.351</u>

Het totaal van de nog te ontvangen subsidies per balansdatum bedraagt € 141.291.477 en bestaat uit € 46.814.976 aan kortlopende nog te ontvangen subsidies en € 94.476.501 aan langlopende nog te ontvangen subsidies. Met de subsidiegever is een liquiditeitsschema overeengekomen, zodat de bedragen tijdig beschikbaar worden gesteld om ingezet te worden voor de Topsector LSH.

Vorderingen

Rente	352.838	364.778
Vooruitbetaalde bedragen	81.374	63.965
Waarborgsom	27.537	27.537
Debiteuren	0	30.250
Overige vorderingen	<u>17.133</u>	<u>30.558</u>
Totaal vorderingen	<u>478.882</u>	<u>517.088</u>

Alle vorderingen worden na een individuele beoordeling als volwaardig beschouwd. Een voorziening voor oninbaarheid wordt niet noodzakelijk geacht.

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
<u>Liquide middelen</u>		
Depositorerekeningen	20.000.000	55.000.000
Betaalrekeningen	61.705.214	30.815.585
Charitasspaarrekening	10.041.212	10.000.000
Vermogensspaarrekening	1.000.288	1.009.288
Bestuursspaarrekening	<u>112.000</u>	<u>0</u>
Totaal liquide middelen	<u><u>92.858.714</u></u>	<u><u>96.824.873</u></u>

De liquide middelen bestaan uit bankrekeningen bij de ABN AMRO. De rentepercentages per 31 december 2024 die de bank over de twee spaarrekeningen aanbiedt, zijn in onderstaande tabel gepresenteerd. De liquide middelen zijn met uitzondering van de deposito's direct opeisbaar.

Rentepercentages	Rekening	Vanaf bedrag	Tot bedrag
1,50%	Bestuursspaarrekening	0	€ 500.000
1,50%	Vermogensspaarrekening	0	€ 1.000.000
1,50%	Charitasspaarrekening	0	€ 500.000
1,65%	Charitasspaarrekening	€ 500.000	Ongelimiteerd
1-maands EURIBOR - 0,6%	ING betaalrekening	€ 0	Ongelimiteerd

LSH heeft actief beleid gevoerd op deposito's. Vooraf is met de ABN AMRO afgesproken hoe lang het geld vast staat op de deposito en welke rente er ontvangen wordt. Na afloop wordt de rente op de betaalrekening bij de ABN AMRO gestort. Onderstaand een overzicht van de lopende deposito's voor een totaal van € 20.000.000 per 31 december 2024.

Rentepercentages	Hoofdsom	Begindatum	Einddatum
2,62%	€ 5.000.000	15-03-2024	15-03-2025
2,59%	€ 5.000.000	19-04-2024	22-04-2025
2,28%	€ 5.000.000	29-07-2024	29-07-2025
1,93%	€ 5.000.000	16-09-2024	16-09-2025

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
<u>Reserves en fondsen</u>		
Reserves	3.176.670	1.517.247
Fondsen	<u>60.576.525</u>	<u>78.256.205</u>
Totaal reserves en fondsen	<u><u>63.753.195</u></u>	<u><u>79.773.452</u></u>

Bestemming saldo

Van het saldo van baten en lasten is € 1.659.423 toegevoegd aan de reserves. Daarnaast is er € 17.679.680 onttrokken van de diverse bestemmingsfondsen.

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
<i>Continuïteitsreserve</i>		
Stand per 1 januari	1.410.240	818.078
Mutatie boekjaar	<u>1.659.423</u>	<u>592.162</u>
Stand per 31 december	<u><u>3.069.663</u></u>	<u><u>1.410.240</u></u>

De continuïteitsreserve staat ter vrije beschikking van het bestuur. De reserve wordt gebruikt ter dekking van de operationele kosten en voor het opvangen van eventuele tegenvallers. Voor dit doeleinde is een risicoanalyse uitgevoerd en is vastgesteld dat een maximum van € 8.657.700 gewenst is om alle risico's voldoende te mitigeren. Per balansdatum betreft het huidige saldo van de continuïteitsreserve 35,45% van deze richtlijn.

Bestemmingsreserve Sponsoring innovatie stimulatie

Stand per 1 januari	107.007	107.007
Mutatie boekjaar	<u>0</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u><u>107.007</u></u>	<u><u>107.007</u></u>

De bestemmingsreserve Sponsoring innovatie stimulatie is ten behoeve van het stimuleren van innovaties, op het gebied van Biotech en zorg, door start-ups. Het staat ter vrije beschikking van het bestuur.

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2017</i>		
Stand per 1 januari	0	1.537.553
Mutaties boekjaar	0	172.785
Mutatie herallocatie projecten	0	-1.710.338
Totaal mutaties boekjaar	<u>0</u>	<u>-1.537.553</u>
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>0</u>

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018

Stand per 1 januari	265.378	5.477.832
Mutaties boekjaar	7.911.245	669.127
Mutatie herallocatie projecten	-8.176.623	-5.881.581
Totaal mutaties boekjaar	<u>-265.378</u>	<u>-5.212.454</u>
Stand per 31 december	<u>0</u>	<u>265.378</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2018 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2018. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2018 van € 59.728.910 is reeds € 59.728.910 beschikt. Hierdoor is de volledige PPS-toeslag 2018 beschikt.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019

Stand per 1 januari	94.028	5.864.301
Mutaties boekjaar	212.511	298.662
Mutatie herallocatie projecten	249.676	-6.068.935
Totaal mutaties boekjaar	<u>462.187</u>	<u>-5.770.273</u>
Stand per 31 december	<u>556.215</u>	<u>94.028</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2019 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2019. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2019 van € 62.402.042 is reeds € 61.845.827 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 15 april 2025 lopen.

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020</i>		
Stand per 1 januari	50.482	1.185.115
Mutaties boekjaar	4.900	-8.965.635
Mutatie herallocatie projecten	1.920.157	7.831.002
Totaal mutaties boekjaar	<u>1.925.057</u>	<u>-1.134.633</u>
Stand per 31 december	<u>1.975.539</u>	<u>50.482</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2020 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2020. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2020 van € 58.109.222 is reeds € 56.133.683 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 21 juni 2026 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021

Stand per 1 januari	13.259.318	3.764.215
Mutaties boekjaar	-35.200	-13.721.208
Mutatie herallocatie projecten	-6.101.689	23.216.311
Totaal mutaties boekjaar	<u>-6.136.889</u>	<u>9.495.103</u>
Stand per 31 december	<u>7.122.429</u>	<u>13.259.318</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2021 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2021. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2021 van € 65.200.455 is reeds € 58.078.026 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 22 december 2026 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2022

Stand per 1 januari	2.339.417	60.998.449
Mutaties boekjaar	-15.600.649	-41.272.573
Mutatie herallocatie projecten	15.108.479	-17.386.459
Totaal mutaties boekjaar	<u>-492.170</u>	<u>-58.659.032</u>
Stand per 31 december	<u>1.847.247</u>	<u>2.339.417</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2022 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2022. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2022 van € 75.096.681 is reeds € 73.249.434 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 3 januari 2027 lopen.

	<u>2024</u>	<u>2023</u>
	€	€
<i>Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2023</i>		
Stand per 1 januari	62.247.582	0
Beschikking PPS-toeslag 2023	0	76.012.430
Mutaties boekjaar	-51.973.388	-13.764.848
Mutatie herallocatie projecten	-3.000.000	0
Totaal mutaties boekjaar	<u>-54.973.388</u>	<u>62.247.582</u>
Stand per 31 december	<u>7.274.194</u>	<u>62.247.582</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2023 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2023. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2023 van € 76.012.430 is reeds € 68.738.236 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 3 januari 2028 lopen.

Bestemmingsfonds PPS-toeslag 2024

Stand per 1 januari	0	0
Beschikking PPS-toeslag 2024	59.402.053	0
Mutaties boekjaar	-17.601.152	0
Mutatie herallocatie projecten	0	0
Totaal mutaties boekjaar	<u>41.800.901</u>	<u>0</u>
Stand per 31 december	<u>41.800.901</u>	<u>0</u>

Het bestemmingsfonds PPS-toeslag 2024 betreft nog te beschikken projecten in het kader van de PPS-toeslag 2024. Van de totaal beschikbare PPS-toeslag 2024 van € 59.402.053 is reeds € 17.601.152 beschikt. Projecten die nog beschikt worden, kunnen uiterlijk tot en met 31 december 2029 lopen.

	<u>31-12-2024</u>	<u>31-12-2023</u>
	€	€
<u>Schulden op lange termijn</u>		
<i>Nog te betalen projectverplichtingen</i>		
Nog te betalen bedragen TKI-toeslag 2016	119.501	119.502
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2017	159.999	1.529.606
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2018	1.192.268	13.963.047
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2019	10.172.678	18.352.258
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2020	17.427.650	28.461.441
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2021	24.472.347	31.689.293
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2022	47.384.628	57.259.841
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2023	55.105.047	11.685.928
Nog te betalen bedragen PPS-toeslag 2024	<u>13.968.804</u>	<u>0</u>
Subtotaal nog te betalen projectverplichtingen	170.002.922	163.060.916
Minus nog te betalen projectverplichtingen op korte termijn	<u>-84.605.987</u>	<u>-83.038.469</u>
Totaal schulden op lange termijn	<u><u>85.396.935</u></u>	<u><u>80.022.447</u></u>

Het totaal van de nog te betalen projectverplichtingen van € 170.002.992 bestaat uit
 € 84.605.987 aan kortlopende nog te betalen projectverplichtingen (2023; € 83.038.469) en
 € 85.396.935 aan langlopende nog te betalen projectverplichtingen (2023; € 80.022.447).

Schulden op korte termijn

Nog te betalen projectverplichtingen	84.605.987	83.038.469
Crediteuren	385.202	95.094
Vooruitontvangen subsidie MIT 2025	180.000	0
Vakantiegeld	90.847	85.232
Vooruitontvangen bedrag 'Organ on a Chip Zwitserland'	40.853	0
Vakantiedagen	40.649	42.931
Loonheffingen	32.764	92.952
Omzetbelasting	10.500	10.526
Nog vrij te vallen huurkorting	0	3.774
Nog te betalen MIT 2023	0	30.000
Vooruitontvangen subsidie MIT 2024	0	180.000
Vooruitontvangen bedragen Gezondheidsfondsen	0	210.000
Overige schulden en overlopende passiva	<u>127.504</u>	<u>254.803</u>
Totaal schulden op korte termijn	<u><u>85.514.306</u></u>	<u><u>84.043.781</u></u>

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN ACTIVA EN VERPLICHTINGEN

Overzicht subsidies die nog benut zullen worden na balansdatum

PPS-toeslag 2019

Op 2 september 2019 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2019' van € 32.321.703. Op 15 oktober 2019 is aanvullende PPS-toeslag verleend van € 30.080.339. Het totale subsidiebedrag bedraagt daarmee € 62.402.042. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 8 januari 2019 tot en met 15 april 2025.

PPS-toeslag 2020

Op 21 december 2020 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2020' van € 58.109.222. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 8 januari 2020 tot en met 21 juni 2026.

PPS-toeslag 2021

Op 22 december 2021 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2021' van € 65.200.455. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 4 januari 2021 tot en met 22 december 2026.

PPS-toeslag 2022

Op 26 oktober 2022 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2022' van € 75.096.681. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 4 januari 2022 tot en met 3 januari 2027.

PPS-toeslag 2023

Op 16 oktober 2023 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2023' van € 76.012.430. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 3 januari 2023 tot en met 3 januari 2028.

PPS-toeslag 2024

Op 25 maart 2024 is PPS-toeslag verleend voor het PPS-programma 'TKI Life Sciences & Health 2024' van € 59.402.053. Het bedrag kan worden aangewend voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2029.

Overzicht subsidies die reeds volledig in de baten zijn opgenomen per balansdatum en die per balansdatum nog niet volledig door de subsidiegever zijn vastgesteld

Diverse subsidies zijn reeds volledig in de baten opgenomen, maar zijn nog niet door de desbetreffende subsidieverlener vastgesteld. Dit betreffen de volgende subsidies:

- PPS-toeslag 2019
- PPS-toeslag 2020
- PPS-toeslag 2021
- PPS-toeslag 2022
- PPS-toeslag 2023
- PPS-toeslag 2024
- TKI MIT 2024
- Programmaondersteunende activiteiten (POA 2024)

Voorwaardelijke projecttoekenningen

Het bestuur van LSH heeft in de bestuursvergaderingen van 2024 totaal 65 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van € 74.108.069. Voor deze projecten geldt dat er nog geen schriftelijke bevestiging aan de ontvanger van de subsidie is gestuurd, zodanig dat er een in rechte afdwingbare verplichting of feitelijke verplichting ontstaat. Wel is er voor deze projecten reeds een voorwaardelijke projecttoekenning ontstaan. De toetsing of deze projecten ook aan de, door het bestuur bepaalde, inhoudelijke voorwaarden voldoen wordt in 2025 afgerond. De formele toekenningen zullen na positieve toetsing door middel van een schriftelijke toezegging aan de ontvanger van de subsidie in 2025 geformaliseerd worden, zodat er een onvoorwaardelijke projecttoekenning ontstaat. Er zal dan in 2025 een daadwerkelijke in rechte afdwingbare verplichting ontstaan. Op dat moment zal de projecttoekenning door LSH in zijn geheel ten laste van het boekjaar worden gebracht, zoals ook in de grondslagen voor de resultaatbepaling staat vermeld.

Huurcontract

LSH heeft op 8 februari 2019 een huurcontract afgesloten met 'UBS Real Estate GmbH' voor het gebruik van 434 m² kantoorruimte en zes parkeerplaatsen aan de Wilhelmina van Pruisenweg 104 te Den Haag. De overeenkomst is gesloten voor een periode van vijf jaar en is ingegaan per 1 mei 2019. Eigendom van het pand en de overeenkomst met LSH is vanaf 14 december 2020 overgenomen door 'EVI II Pruisenweg Cooperatief U.A.'. De huurprijs bedraagt per 1 mei 2024 € 108.828 op jaarbasis, exclusief servicekosten. De huurprijs wordt jaarlijks per 1 mei geïndexeerd op basis van de CPI.

De waarborgsom bedraagt drie maanden huur en servicekosten voor een totaal van € 27.537. Het huurcontract is een stilzwijgende overeenkomst, waarbij het contract bij einde contractperiode verlengd wordt voor een periode van vijf jaar. LSH heeft de optie om het huurcontract uiterlijk twaalf maanden voor het einde van de contractperiode te beëindigen. Van deze optie heeft LSH geen gebruik gemaakt, waardoor de einddatum van het contract nu 1 mei 2029 is.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich verder geen bijzondere gebeurtenissen voorgedaan na de balansdatum van 31 december 2024.

F. Toelichting op de staat van baten en lasten

	Realisatie <u>2024</u>	Begroting <u>2024</u>	Realisatie <u>2023</u>
	€	€	€
BATEN			
<u>Projectbaten</u>			
PPS-projecttoeslag 2017	0	0	-5.909
PPS-toeslag 2023	0	0	76.012.430
PPS-toeslag 2024	59.402.053	60.000.000	0
TKI MIT 2023	0	0	150.000
TKI MIT 2024	198.400	200.000	0
Programmaondersteunende activiteiten:			
- 2023	0	0	3.499.916
- 2024	3.734.227	3.884.291	0
Life Sciences@Work programma	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>	<u>50.000</u>
Totaal projectbaten	<u>63.384.680</u>	<u>64.134.291</u>	<u>79.706.437</u>
 <u>Overige baten</u>	 <u>11.984 *</u>	 <u>15.000</u>	 <u>2.343</u>

* Betreft baten uit werkzaamheden ten behoeve van het congres BIO USA 2024 en voorbereidingswerkzaamheden voor Expo werelttentoonstelling Osaka in 2025.

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
LASTEN			
<u>Directe projectkosten</u>			
PPS-toeslag 2017	0		-172.785
PPS-toeslag 2018	-7.911.245		-669.127
PPS-toeslag 2019	-212.511		-298.662
PPS-toeslag 2020	-4.900		8.965.635
PPS-toeslag 2021	35.200	60.000.000	13.721.208
PPS-toeslag 2022	15.600.649		41.272.573
PPS-toeslag 2023	51.973.388		13.764.848
PPS-toeslag 2024	17.601.152		0
PPS-projecttoeslag 2017	0		-5.909
TKI MIT 2023	0	200.000	150.000
TKI MIT 2024	198.400	0	0
Totaal directe projectkosten	<u>77.280.133</u>	<u>60.200.000</u>	<u>76.727.781</u>
<u>Personeelskosten</u>			
Salarissen	1.775.060	1.868.841	1.676.920
Sociale lasten	302.490	322.953	279.784
Pensioen	76.854	80.684	71.427
Subtotaal	<u>2.154.404</u>	<u>2.272.478</u>	<u>2.028.131</u>
Overige personeelskosten			
- Inhuur extern personeel *	390.272	338.000	342.673
- Personele verzekeringen	81.578	75.000	73.279
- Training en overige	97.366	81.035	84.432
Subtotaal	<u>569.216</u>	<u>494.035</u>	<u>500.384</u>
Totaal personeelskosten	<u>2.723.620</u>	<u>2.766.513</u>	<u>2.528.515</u>
<i>Gemiddeld aantal fte in loondienst</i>	<i>27,47</i>	<i>27,80</i>	<i>27,56</i>

* Bestaat in 2024 uit kosten van de operationeel directeur, valorisatie manager en evaluatiecommissie.

De bezoldiging van de algemeen directeur/private secretaris en de operationeel directeur is conform de voorschriften op basis van de Wet normering topinkomens en wordt op de volgende pagina toegelicht.

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
<u>Huisvestingskosten</u>			
Huurkosten	107.715	106.000	103.011
Minus: huurkorting	<u>-3.774</u>	<u>-11.317</u>	<u>-11.317</u>
Subtotaal huurkosten	103.941	94.683	91.694
Servicekosten	38.886	50.000	53.532
Schoonmaakkosten	15.844	16.500	14.636
Overige huisvestingskosten	<u>15.762</u>	<u>20.000</u>	<u>18.527</u>
Totaal huisvestingskosten	<u>174.433</u>	<u>181.183</u>	<u>178.389</u>

Congressen, seminars, accommodatie-
en reiskosten

Congressen en seminars	37.925		51.603
Reis- en verblijfkosten	85.500 *		46.031
Locatiehuur en catering	<u>26.843</u>		<u>29.576</u>
Totaal congressen, seminars, accommodatie- en reiskosten	<u>150.268</u>	<u>125.000</u>	<u>127.210</u>

* Er is een toename van de reiskosten door verdere internationaliseringsactiviteiten en daardoor additionele buitenlandse reiskosten.

Pr en communicatie

Promotionele evenementen	43.728		27.635
Belangenbehartiging	15.065		15.730
Website	10.421		10.232
Promotiemateriaal	25.396		47.324
Pr-advies	<u>62.467</u>		<u>11.440</u>
Totaal pr en communicatie	<u>157.077 *</u>	<u>120.000</u>	<u>112.361</u>

* De kosten pr en communicatie zijn hoger dan begroot door hogere deelname aan (inter)nationale evenementen en extra werkzaamheden in de optimalisatie van de website.

	Realisatie 2024	Begroting 2024	Realisatie 2023
	€	€	€
<u>Consultancy en advies</u>			
Consultancy & advies	86.483	113.350	113.605
Topteam	133.850	194.000	127.681
Accountantskosten	73.138	70.000	52.980
Juridisch advies	18.704	50.000	8.875
Overige consultancy en advies	0	50.000	0
Totaal consultancy en advies	<u>312.175</u>	<u>477.350</u>	<u>303.141</u>
<u>Kantoorkosten</u>			
Telecommunicatie	14.129		16.366
Printkosten	5.881		5.801
Porto	973		601
Kantoorbenodigdheden	2.242		2.692
Abonnementen en contributies	703		683
Automatiseringskosten	70.199		69.938
Totaal kantoorkosten	<u>94.127</u>	<u>90.000</u>	<u>96.081</u>
<u>Afschrijvingen</u>			
Afschrijving automatisering	13.695		18.986
Afschrijving overige apparatuur en meubilair	23.228		55.828
Totaal afschrijvingen	<u>36.923</u>	<u>34.345</u>	<u>74.814</u>

	<u>Realisatie 2024</u>	<u>Begroting 2024</u>	<u>Realisatie 2023</u>
	€	€	€
<u>Algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning</u>			
Uitbesteding administratieve ondersteuning	74.228	75.000	69.317
Verzekeringen	5.303	8.000	5.226
Overige algemene en administratieve kosten	<u>4.868</u>	<u>6.000</u>	<u>4.021</u>
Totaal algemene en administratieve kosten en externe programmaondersteuning	<u><u>84.399</u></u>	<u><u>89.000</u></u>	<u><u>78.564</u></u>
 <u>Financiële baten en lasten</u>			
Ontvangen rente	1.647.440 *	450.000	604.819
Bankkosten	<u>-1.206</u>	<u>-900</u>	<u>-841</u>
Totaal financiële baten en lasten	<u><u>1.646.234</u></u>	<u><u>449.100</u></u>	<u><u>603.978</u></u>

* Betreft voornamelijk rente uit depositorekeningen.

Den Haag, 22 juli 2025

Henk Smid

Christine Doomernik

WNT-verantwoording 2024 Stichting Life Sciences Health - TKI (LSH)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op LSH van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2024 voor LSH is € 233.000. Dit geldt naar rato van de duur en/of omvang van het dienstverband.

Leidinggevende topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking

<u>Naam</u>	<i>N. van Meeteren</i>	<i>E. Nagel</i>
<u>Functie 2024</u>	algemeen directeur	operationeel directeur
Aanvang en einde dienstvervulling in 2024	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (gemiddeld fte) (Fictieve) dienstbetrekking	0,90 fte / 36 uur p/w ja, onbepaald	1 fte nee
<u>Bezoldiging 2024</u>	€	€
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	167.156	219.478
Beloning betaalbaar op termijn	<u>17.644</u>	<u>0</u>
Subtotaal	<u>184.800</u>	<u>219.478</u>
Individueel bezoldigingsmaximum 2024	209.700	233.000
Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2024	<u>184.800</u>	<u>219.478</u>
Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.

<u>Naam</u>	<i>N. van Meeteren</i>	<i>E. Nagel</i>
<u>Gegevens 2023</u>		
Aanvang en einde dienstvervulling in 2023	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband 2023 (fte)	0,90 fte / 36 uur p/w	1 fte
(Fictieve) dienstbetrekking	ja, onbepaald	nee
<u>Bezoldiging 2023</u>		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 156.554	€ 199.780
Beloningen betaalbaar op termijn	16.221	0
Subtotaal	<u>172.776</u>	<u>199.780</u>
Individueel bezoldigingsmaximum 2023	<u>200.700</u>	<u>223.000</u>
Totaal bezoldiging 2023	<u>172.776</u>	<u>199.780</u>

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld. Het bezoldigingsbeleid wordt periodiek geactualiseerd.

Toezichthoudende topfunctionarissen

De bestuursleden zijn niet in dienst bij LSH. De namen en functies van de bestuursleden zijn:

- H.J. Smid, voorzitter van het bestuur
- C.J.F. Tervoort, lid van het bestuur
- L. de Jong, lid van het bestuur
- C. Doomernik, lid van het bestuur

<u>Naam</u>	H.J. Smid	C.J.F. Tervoort	L. de Jong	C. Doomernik
-------------	-----------	-----------------	------------	--------------

Gegevens 2024

Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde dienstvervulling in 2024	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12	*

Bezoldiging 2024

Individueel bezoldigingsmaximum 2024	€ 34.950	€ 23.300	€ 23.300	€ 23.300
--------------------------------------	----------	----------	----------	----------

Totale bezoldiging 2024	€ 9.451	€ 5.625	€ 168	€ 1.323
-------------------------	---------	---------	-------	---------

Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
--	--------	--------	--------	--------

Totaal bezoldiging 2024	€ 9.451	€ 5.625	€ 168	€ 1.323
--------------------------------	----------------	----------------	--------------	----------------

Het bedrag van de overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
----------------------------------	--------	--------	--------	--------

Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
--	--------	--------	--------	--------

Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
---	--------	--------	--------	--------

Gegevens 2023

Functie	Voorzitter	Lid	Lid
Aanvang en einde dienstvervulling in 2023	01-01/31-12	01-01/31-12	01-01/31-12

Bezoldiging 2023

Individueel bezoldigingsmaximum 2023	€ 33.450	€ 22.300	€ 22.300
--------------------------------------	----------	----------	----------

Totaal bezoldiging 2023	€ 8.533	€ 5.420	€ 104
--------------------------------	----------------	----------------	--------------

Uitkeringen wegens beëindiging aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking
Niet van toepassing.

Overige rapportageverplichtingen op grond van WNT
Niet van toepassing.

* C. Doomernik is officieel per 1 januari 2025 toegetreden als bestuurslid. In 2024 heeft zij vacatievergoeding ontvangen voor werkzaamheden rondom de overdracht van deze functie.

Overige gegevens

Onafhankelijk accountantsverslag

Voor de controleverklaring van de onafhankelijke accountant, HLB Blömer, wordt verwezen naar de volgende pagina van de jaarrekening

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: Het bestuur van Stichting Life Sciences Health - TKI

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van de Stichting Life Sciences Health - TKI te 's-Gravenhage gecontroleerd. Naar ons oordeel geeft de in de jaarrapportage opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Stichting Life Sciences Health - TKI op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met de Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 "Organisaties-zonder-winststreven" en de bepalingen van en krachtens de WNT.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2024;
2. de staat van baten en lasten over 2024; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting Life Sciences Health - TKI zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2023 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

ONDERNEMEND, NET ALS U

HLB Blömer Krijtwal 1, 3432 ZT Nieuwegein, Postbus 5, 3430 AA Nieuwegein

T +31 (0)30 605 85 11 **E** info@hlb-blomer.nl **www.hlb-blomer.nl**

KvK 30 128 316 **BTW** NL 8044 21 559 B01 **IBAN** NL56 INGB 0678 8675 77

HLB Blömer is a member of HLB International, the global advisory and accounting network.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarrapportage andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- totaaloverzicht PPS-toeslag en PPS-toeslag projecten.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT alsmede de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties-zonder-winststreven” en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol WNT 2023, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de directie onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Nieuwegein, 22 juli 2025

HLB Blömer accountants en adviseurs B.V.

drs. F.M. Verleg RA

	Verlening door RVO	Toegekend / beschikt projecten														TKI-kosten programma- onder- steunende activiteiten	Uitnutting toeslag	Nog te beschikken
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Beschikt	Vrijval			
		€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€	€			
TKI-toeslag en PPS-toeslag																		
TKI-toeslag 2013	4.054.378	264.798	1.270.293	1.877.613	705.937	10.590	0	0	0	0	0	0	0	4.129.231	-277.574	202.719	4.054.378	0
TKI-toeslag 2014	10.353.200	0	1.220.604	2.059.436	3.643.188	2.241.014	366.165	591.008	422.141	0	0	0	0	10.543.556	-708.017	517.660	10.353.200	0
TKI-toeslag 2015	28.275.509	0	39.048	27.566	5.639.276	19.107.390	2.371.664	1.174.620	299.850	104.925	0	0	0	28.764.339	-848.933	360.102	28.275.509	0
TKI-toeslag 2016	30.184.080	0	0	2.512.100	4.083.827	13.711.475	9.865.622	3.141.051	1.295.346	1.576.619	14.990	0	0	36.201.030	-6.016.949	0	30.184.080	0
PPS-toeslag 2017	37.826.844	0	0	0	0	5.905.595	22.192.526	7.184.672	2.249.521	2.860.728	576.999	0	0	40.970.041	-3.143.198	0	37.826.844	0
PPS-toeslag 2018	59.728.910	0	0	0	0	0	12.062.807	28.388.768	19.093.991	4.571.748	4.374.866	227	0	68.492.407	-8.763.497	0	59.728.910	0
PPS-toeslag 2019	62.402.042	0	0	0	0	0	0	39.723.188	14.775.243	7.447.186	3.946.004	0	92.200	65.983.821	-4.137.994	0	61.845.827	556.215
PPS-toeslag 2020	58.109.222	0	0	0	0	0	0	0	9.587.014	46.039.764	3.498.621	631.200	0	59.756.599	-3.622.915	0	56.133.683	1.975.539
PPS-toeslag 2021	65.200.455	0	0	0	0	0	0	0	0	9.805.423	24.149.964	24.087.438	35.500	58.078.325	-300	0	58.078.026	7.122.429
PPS-toeslag 2022	75.096.681	0	0	0	0	0	2.289.108	0	0	0	19.118.849	36.240.828	15.862.069	73.510.854	-261.420	0	73.249.434	1.847.247
PPS-toeslag 2023	76.012.430	0	0	0	0	0	0	0	0	0	16.764.848	51.973.388	68.738.236	68.738.236	0	0	68.738.236	7.274.194
PPS-toeslag 2024	59.402.053	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	17.601.152	17.601.152	0	0	17.601.152	41.800.901
Totaal TKI-toeslag en PPS-toeslag	566.645.804	264.798	2.529.945	6.476.715	14.072.228	40.976.064	49.147.892	80.203.307	47.723.106	72.406.393	55.680.293	77.724.541	85.564.309	532.769.591	-27.780.797	1.080.481	506.069.279	60.576.525